

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Gården, Strøgade 2/4 maj 73 he

Hans Erik Hansen

UNION-BANK

1875-1975

FLENSBORG 1975

»Union-Bank, 1875-1975« af Hans Erik Hansen
er sat i fotosats med Century Schoolbook
og trykt i offset
på tonet offsetpapir 202, 120 gr. i
Th. Laursens Bogtrykkeri A/S, Tønder.
Bogbind: J. P. Møllers Bogbinderi, Haderslev.
Tegningerne på smudsomslaget er udført af
arkitekt Povl Leckband.

ISBN 87 980391 1 3

Ein Vorwort und einen Auszug aus dieser Schrift in deutscher Sprache
finden Sie auf den Seiten 8-9 bzw. 85-104.

Forord

Når Union-Bank A/S den 9. oktober 1975 kan fejre 100-året for bankens oprettelse, er det et naturligt ønske fra ledelsens side, at der udgives et festskrift til markering af dagen. I dagens anledning udgives desuden en bog, »Striden om Filialen«, en afhandling om Danmarks Nationalbanks filial i Flensborg, skrevet af lektor ved Københavns Universitet, Ove Hornby. Den umiddelbare sammenhæng mellem de to udgivelser skimtes måske ikke straks, den må først udledes af teksterne; men udgivelserne har det til fælles, at de tilsammen beskriver den allerførste begyndelse af dansk bankvirksomhed i Flensborg.

Under udfærdigelse af nærværende skrift har jeg indledningsvis benyttet stof fra »Flensborg bys historie«, udgivet af Grænseforeningen og Historisk Samfund for Sønderjylland, Gunnar Japsen: »Nordslesvigske Sparekasser« og »Landbovirke omkring Flensborg Fjord gennem 100 år«, udgivet af Landboforeningen for Flensborg og Omegn og Vis Herreds Landboforening, mens den væsentligste del af stoffet er hentet fra det i banken værende arkivmateriale.

Ved udarbejdelsen af et festskrift som dette, hænder det, at opremsning af begivenheder og personer kommer til at dominere i teksten. Jeg har i den første del af min beretning om Spare- og Lånecassen for Flensborg og Omegn forsøgt at være systematisk i mit valg fra de nævnte bøger og arkivalier ud fra den betragtning, at de ældste begivenheder altid vil virke mest interessant, og i reglen være de hæn-

delser, man først og fremmest vil fastholde. Da der nu engang berettes om et pengeinstitut, hvor tal er det fremherskende, har jeg bevidst undladt at komme for meget ind på disse. For de læsere, for hvem bankens talmæssige udvikling kunne være af interesse, er der bag i bogen anbragt en oversigt over tal fra bankens regnskaber så langt tilbage, som vi har dem bevaret. Tysklands økonomiske historie og de nationale og internationale konjunkturbilleder kan læses mellem linierne i oversigten. Da disse forhold ofte er skildret, har jeg undladt at belyse dem og har alene koncentreret mig om det specielle og interessante ved vort eget pengeinstitut. Den historisk indstillede læser vil sikkert kunne forestille sig de genvordigheder, de skiftende tider har bragt vore ledende mænd i. Deres fortjeneste er det, at vi er kommet igennem dem.

Mange personer og personligheder har virket i og omkring såvel Spare- og Lånekassen som Union-Bank. Af overskuelighedshensyn er der bag i bogen en fortegnelse og billedmateriale over dem med angivelse af, hvornår de virkede. Det ville føre for vidt at biografere nogle eller flere af dem, men et er de fælles om: de er alle gode, danske mænd, som har gjort eller gør en god indsats for vor bank, og som også på utallige andre måder har udført eller udfører væsentligt virke i det danske arbejde i Sydslesvig. Om enkelte af dem er der allerede af andre skrevet biografier, men der ligger her uløste opgaver nok at tage fat på. Vore arkiver skal altid stå åbne for dette arbejde.

Som et ekstra krydderi midt i festskriftet har vi formået afdelingsleder Helmut Leckband, Dansk Skoleforening, Flensborg, til at berette lidt om sin egen tid som ansat i bankens tjeneste. Vi er Helmut Leckband en varm tak skyldig for dette levende og interessante indslag.

En stor hjælp ved gennemgangen af det omfattende arkivmateriale og ved tykning af de gamle håndskrifter i protokoller og dokumenter har jeg fået af tidligere bankdirektør Chr. Schütt. Jeg udtrykker på dette sted en tak til Chr. Schütt. Min kollega, bankdirektør Franz Pinn har beredvilligt aflastet mig med udfærdigelsen af et resumé af indholdet på tysk, således at de kunder og forretningsforbindelser, som kun behersker det tyske sprog, også kan få udbytte af skriftet. Jeg siger tak for hjælpen.

Det er mit håb, at der med denne publikation er skabt en lille læseværdig brik af grænselandets interessante og alsidige historie, og at der samtidig er sat en passende milepæl for vor 100-årige Union-Bank.

Hans Erik Hansen
bankdirektør

Vorwort

Zum 100-jährigen Jubiläum der Union-Bank AG am 9. Oktober 1975 dürfte der Wunsch von Aufsichtsrat und Vorstand verständlich sein, diesen Tag durch Herausgabe einer Festschrift besonders herauszustellen. Aus gleichem Anlass erscheint in Dänemark ein Buch »Striden om Filialen«, eine Abhandlung über die Filiale der Danmarks Nationalbank in Flensburg, von Ove Hornby, Lektor an der Kopenhagener Universität. Der unmittelbare Zusammenhang der beiden Ausgaben ist vielleicht nicht sofort erkennbar sondern ergibt sich erst bei einem Vergleich des Inhalts derselben. Beiden Schriften ist jedoch gemeinsam, dass sie den Beginn dänischer bankgeschäftlicher Tätigkeit in Flensburg behandeln. Bei Ausarbeitung der vorliegenden Schrift habe ich mich einleitend auf Ausführungen gestützt, die ich in verschiedenen Veröffentlichungen aus diesem Gebiet vorgefunden habe. Der hauptsächliche Teil ist jedoch dem eigenen Archivmaterial der Bank entnommen.

Für unsere nicht Flensburger Leser möchte ich erwähnen, dass unsere Bank eine Aktiengesellschaft deutschen Rechts ist mit Aktionären nördlich und südlich der Grenze. Aus der nachstehenden Geschichte unserer Bank werden sie ersehen, dass es sich um ein Institut handelt, das aus den geschichtlichen Gegebenheiten des Grenzraumes mit seiner zweisprachigen Bevölkerung hervorgegangen ist. Sie werden auch Verständnis dafür haben, dass diese Schrift in dänischer Sprache herausgebracht wurde. Für unsere deutschsprachigen Geschäftsfreunde haben wir deshalb einen Auszug aus derselben in deutscher Sprache beigefügt.

Bei der Abfassung einer Festschrift wie dieser kann es geschehen, dass eine Anhäufung von Begebenheiten und Personen in den Vordergrund tritt. Ich habe im ersten Teil meines Berichts über »Spare- og Laanekassen for Flensborg og Omegn« versucht, systematisch zu sein in der Auswahl der Quellen, weil meistens die ältesten Begebenheiten am interessantesten zu sein pflegen und am ehesten für Gegenwart und Zukunft festgehalten werden sollten. In einem Bericht über ein Geldinstitut wären an sich Zahlen vorherrschend. Ich habe es jedoch bewusst unterlassen, zu sehr auf diese einzugehen. Die Leser, für die

die zahlenmässige Entwicklung der Bank von Interesse ist, finden am Schluss des Berichts eine Übersicht, die so weit zurückgeht, wie Unterlagen hierüber noch vorhanden sind. Das wirtschaftliche Geschehen in Deutschland wie auch die nationalen und internationalen Konjunkturbilder zeichnen sich zwischen den Zeilen der Übersicht ab, aber da diese Verhältnisse oft beschrieben wurden, habe ich mich ausschliesslich auf das Spezielle und Interessante unseres eigenen Geldinstituts konzentriert. Der geschichtlich interessierte Leser wird sich vorstellen können, welche Schwierigkeiten das wechselnde Zeitgeschehen für unsere leitenden Männer mit sich brachte. Es ist ihr Verdienst, dass sie gemeistert wurden.

Eine grosse Hilfe bei der Durchsicht des umfassenden Archivmaterials und der Deutung der alten Handschriften in Protokollen und Dokumenten habe ich von dem früheren Bankdirektor Christian Schütt erfahren. Mein Vorstandskollege Franz Pinn hat mich durch Ausarbeitung des Auszuges in deutscher Sprache entlastet. Ich danke ihnen für ihre Hilfe. Ich hoffe, dass es mir gelungen ist, mit dieser Veröffentlichung einen kleinen lesenswerten Beitrag zur interessanten und vielseitigen Geschichte unseres Grenzlandes zu schaffen.

Hans Erik Hansen

Situationen efter 1864

Flensborg gled med året 1864 ud af det danske monarki. Langt tilbage i historien og uanset alle delinger af hertugdømmet Slesvig efter 1460 havde byen haft en nær forbindelse til den danske konge.

Ved fredsforhandlingerne efter 1864 blev det fastlagt, at Østrig og Preussen skulle administrere hertugdømmerne i fællesskab. Men efter den umiddelbart følgende krig mellem Preussen og Østrig, hvor Østrig blev besejret, blev begge hertugdømmerne i begyndelsen af 1867 indlemmet i Preussen.

Hvordan virkede dette politisk på byen? Alle danske og slesvigske embedsmænd, der ikke ville afgive loyalitetserklæring blev udskiftet med preussernes egne eller stærkt pro-tyske embedsmænd. I den følgende tid fik byen tre politiske retninger: den danske, som til og med rigsdagsvalget i 1871 var den største, den slesvig-holstenske og den preussiskvenlige.

Fra tidligere tider havde Flensborg i kraft af sin beliggenhed ved fjorden med de gunstige besejlingsforhold og sin efterhånden store handelsflåde - til tider med over 300 skibe - været hertugdømmet Slesvigs økonomiske centrum. Den havde endog i første halvdel af 1800-tallet stilling som en af de største handels- og industribyer i monarkiet, kun overgået af København og Altona. Den blev ikke mindst båret oppe af de flensborgske rederes handel på Dansk-Vestindien, og den deraf følgende handel med industrielle forædling af hjemførte tropiske pro-

dukter. Foruden handelen, der var afhængig af skibsfarten, spillede industrier som skibsbygning, sukkerraffinaderier, oliemøller, tobaksfabrikker og brændevinsbrændrier en stor rolle. Men med Slesvigs indlemmelse i Det tyske Toldforbund efter 1864 gik byens hovedafsætningsområde mod nord tabt, og et forsøg på at genoprette de gamle forbindelser med Norden ved hjælp af handelsaftaler slog fejl. Først efter Frankrigs nederlag efter den fransk-tyske krig, hvorved Preussen ved fredsaftalen forlangte og opnåede store krigsskadeserstatninger blev der pengerigelighed i det kejserrige, der ved samme lejlighed blev oprettet. Også Flensborg fik sin del af pengene, og byens stagnation blev efterhånden overvundet, idet den økonomiske højkonjunktur muliggjorde dannelse af en række nye virksomheder. Atter engang lå initiativet hos redere og købmænd, man fik dampskibe, og man gik over til fragtsejlads på ruter mellem andre havnebyer. Handelen måtte samtidig ændre sin udprægede udenrigske struktur og blev lokal- og oplandspræget. Bygning af nye jernbaner og store havneudvidelser i Hamburg - hvor Altona var gået tabt for Danmark - placerede Hamburg som Nordtysklands dominerende handelsby. Men i Flensborg fik dog industrien et betydeligt opsving med oprettelsen af et skibsværft, et par bryggerier og spritfabrikker. Jern- og maskinindustrien udvidede produktionen til også at omfatte fremstilling af maskiner til træindustrien og til det mere og mere mekaniserede landbrug og dets tilsluttede erhverv.

Året 1875

Flensborg var på dette tidspunkt en by med ca. 26.000 indbyggere og et areal på ca. 2.700 ha, og det var i den såkaldte »Gründerzeit«, grundlæggelsesårene efter den fransk-tyske krig og kejserrigets oprettelse. Den ovenfor omtalte økonomiske højkonjunktur med den kraftige erhvervs- og organisationsmæssige aktivitet skulle også give sig udslag i en forøgelse af antallet af byens pengeinstitutter.

I Flensborg havde der siden 1819 eksisteret en sparekasse (»Stadtsparkasse«), som i 1834 også optog virksomhed som lånekasse. Den danske nationalbank havde siden 1844 haft en filial (»Filiabanken«) i byen. Som modvægt til denne opstod i 1868 en filial af »Preussische Bank«, der i 1876 overtoges af den tyske rigsbank. I 1872 var der blevet oprettet en filial af »Kieler Bank«, som dog opløstes 2 år senere og indgik i et nystartet bankaktieselskab, »Flensburger Privatbank« (den nuværende filial af »Vereins- und Westbank«). Som det femte pengeinstitut i byen var der den ligeledes i 1872 oprettede »Flensburger Creditverein e.G.« (i dag »Creditbank AG«, 100 % ejet af »Vereins- und Westbank«). Fælles for disse institutter - bortset fra »Filiabanken« - var, at de var oprettet af den tysksindede befolkningsdel.

Spare- og Lånekassen

*Gustav Johannsen og »Landboforeningen
for Flensborg og Omegn«*

I årene umiddelbart efter 1864 var det, som om danskheden til en vis grad blev lammet; man havde mistet mange dansksindede dels ved udvisninger, dels ved fraflytninger; indførelsen af de mange tyske love og forordninger lagde sit tryk over dem, der blev tilbage. Nu og da kom det til kraftige protester eller til deputationstrejser til Berlin, især for at fastholde den preussisk-østrigske fredsaftales § 5 om fri folkeafstemning om endeligt tilhørsforhold. Skiftende preussiske ledere i byen var med deres trang til at knægte det danske med til at holde brydninger i befolkningen ved lige. Et af lyspunkterne for den danske folkedel var den store fællestur til København i september 1865. I rejsen deltog så mange flensborgere, at »Flensburger Norddeutsche Zeitung« bl.a. skrev: »... i de dage måtte byen ganske undvære fisk, idet alle fiskekællingerne var med på turen!«

En af de personligheder, som blev ledende inden for det danske arbejde, var Gustav Johannsen. Han var efter krigen blevet afskediget fra sit lærerembede i Langballe og rejste til Lolland, hvor han blev tilbudt et embede. Men han sagde nej, og få måneder senere vendte han tilbage til Flensborg og blev lærer på A. C. C. Holdts privatskole. På grund af sin deltagelse i valgagitationen i 1867 blev han atter afskediget. Herefter drev han den danske boghandel i Nørregade. I oktober 1869 var han med til at oprette »Flensborg Avis« og stod de første år som dens udgiver. Få

Union-Bank

Gustav Johannsen, 1875-1901

år senere blev han også dens redaktør og måtte derfor overdrage boghandelen til en anden. Derudover var han en år-række borgerrepræsentant, medlem af menighedsrådet og kirkeældste for St. Marie sogn. Efterhånden var der ikke det danske arbejde, han ikke var involveret i enten som formand (f.eks. i Borgerforeningen, Enigheden og St. Knudsgildet) eller som bestyrelsesmedlem.

En af de mange foreninger, han bevægede sig i, var »Landboforeningen for Flensborg og Omegn«, der var oprettet i 1866. Foreningen opstod nærmest ved en tilfældighed: en kreds af dansk-sindede mænd fra den nordvestlige del af amtet var i oktober 1865 på opfordring af gårdejer Chr. Nielsen i Vejbæk i Bov sogn kommet sammen hos vinhandler Colding i Flensborg for at drøfte forberedelserne til valg til Stænderforsamlingen. På mødet blev det klart, at der på grund af situationen mellem Preussen og Østrig intet valg blev, men da man nu var sammen, drøftedes oprettelsen af en læseforening. De inden 1864 oprettede sognebiblioteker fungerede på grund af afskedigelser af lærere ikke.

På samme møde foreslog højskoleforstander Wiinsted, Ågård, oprettelse af en landboforening for amtets dansk-talende landmænd. Den nye forening blev straks efter en realitet, og den var fra første færd yderst aktiv med afholdelse af møder og foredrag på dansk. Myndighederne så ikke med blide øjne på en sådan virksomhed, og gang på gang forsøgte de at lægge den hindringer i vejen.

Forslag om oprettelse af en sparekasse

Landboforeningen fortsatte dog sin virksomhed, og på et hovedmøde den 18. november 1874 fremsatte to medlemmer, redaktør Gustav Johannsen og proprietær A. Randbøll, Jaruplundgård, et forslag om oprettelse af en spare- og lænekasse. Forslaget vedtoges, og et udvalg bestående af Gustav Johannsen, Flensborg; Schmidt, Kollund; Jørgensen, Flensborg; Randbøll, Jaruplund; Thaysen, Harreslev; Colding, Flensborg; G. Asmussen, Vilsbæk; Thomsen, Frøslev og Chr. Nielsen, Vejlbæk, blev nedsat til udarbejdelse af statutter for sparekassen. Drøftelserne fortsattes på møder i januar, februar og marts 1875. På det sidste møde den 24. marts vedtoges det at indkalde til stiftelsesmøde den 27. samme måned.

Desværre er der ikke i de eksisterende protokoller noteret noget om baggrunden for oprettelsen af sparekassen, men det må formodes, at Gustav Johannsen og proprietær A. Randbøll og sandsynligvis flere af udvalget i kraft af deres kontakter med andre dansksindede i Nordslesvig var kommet på ideen. Netop i Nordslesvig var der i den forløbne 5-års-periode oprettet ikke mindre end 16 private sparekasser, alle på landet og antagelig på initiativ af landboforeninger eller landboere. De mange oprettelser genspejlede landbrugets gode kår og pengeøkonomiens fremtrængen. Men de gode tider medførte stigende priser på landbrugsejendomme, og det betød, at der ved overtagelse af en gård gennem arv ofte af den, der overtog gården,

skulle udredes betydelige summer til arvtagerens søskende. Det derved udvidede lånebehov måtte dækkes ved oprettelse af sparekasser. Årsagerne til, at det i de år hovedsageligt var private sparekasser, der oprettedes, var dels, at de ikke behøvede at følge de strenge og snævre udlånsregler, som de offentlige kasser var underlagt, og dels, at myndighederne kun undtagelsesvis øvede indflydelse ved etableringen af de enkelte private kasser; navnlig det sidste var af stor betydning for den danske folkedel i Flensborg og Nordslesvig.

Spare- og Lånekassen for Flensborg og Omegn oprettes

Det nedsatte udvalg opstillede de vedtægter for Spare- og Lånekassen, som fremlagdes på kautionsisternes møde. På dette møde valgtes den første bestyrelse, som kom til at bestå af:

redaktør Gustav Johannsen, Flensborg
købmand Jes Thaysen, Slukefter
kroejer og gårdejer Karsten Thomsen, Frøslev
privatier G. Budach, Prinsensgaard
gårdejer Johs. Møller, Harreslev
gårdejer J. B. Lorenzen, Frydendal
proprietær A. Randbøll, Flensborg
(tidl. Jaruplundgård)

Flensborg, den 28. September 1875

Da De har tegnet Dem som Kautionsist for **Spare- og Laane-**
kassen for Flensborg og Omegn med 200 M., anmodes De herved om
i Henhold til § 9 i Lovene at indbetale

50 M.

Lørdag den 9de Oktober, imellem Kl. 10 og 2, paa Spare- og Laane-
kassens Kontor Storegade Nr. 542 1ste Sal hos Bogholderen, Hr. M. J. Schmidt,
hvor De da af Bestyrelsen vil modtage en Kontrabog, lydende paa den
nævnte Sum.

Bestyrelsen.

J. Thaysen,
Slukefter,
(Harrislev.)

Joh. B. Lorenzen,
Frydendal.

Gustav Johannsen,
Flensborg.

Karsten Thomsen,
Froslev.

Johannes Møller,
Harrislev.

A. Randbøll,
Flensborg.

G. Budach,
Prinzenhof.

Til

Herr J. C. Budach, Jaspersmarkt
per Flensborg.

Kautions-
bevis

Der blev tegnet en garantikapital på 10.000 mark fordelt på 50 garanter, der hver garanterede for 200 mark. På Spare- og Lånekassens første åbningsdag *den 9. oktober 1875* blev der af hver garant indbetalt 50 mark.

Sparekassens vedtægter

I vedtægterne var ganske nøje nedfældet, hvordan Spare- og Lånekassens virksomhed skulle drives. Formålsparagraffen lød: »Kassens formål er at give befolkningen i Flensborg og navnlig i landdistrikterne om og ved Flensborg den letteste mulighed for at spare mindre summer så vel som også at få lån på kortere eller længere tid«.

De øvrige paragraffer foreskrev bl.a. følgende: »Indskud fra 1-10.000 mark modtages på een bog fra samme person. Indbetalinger på 300 mark og derover skal almindeligvis anmeldes 14 dage før. Indskud, der har stået over 1 måned, forrentes indtil videre med 4 % p.a. fra den 1. og 15. i hver måned. Rentetilskrivning hver 1.5. og 1.11. og renter, der ikke er hævet inden udgang af de nævnte måneder, tillægges kapitalen, og alle fulde mark-beløb forrentes. For sparebogen betales 40 pennig. Beløb indtil 50 mark kan hæves straks, ved større beløb kræves 4 ugers opsigelse og ved beløb fra 1000 mark og mere forlanges 3 måneders opsigelsesfrist. Direktionen (bestyrelsen) kan på sin side opsigelse indlånene med samme opsigelsesfrist. For lån tages der for tiden ved prioritetslån 4½ % og for lån på obligation eller veksel 5 % p.a. Bestyrelsen (også kaldet direk-

7
Vedtægtsregning.

Den på den Generalforsamling den 10. September 1877 vedtaget og afdrukne Vedtægt.

§. 1.

Forsøgt der Røde i den Længde af
Længden og den Gennemsnit i Hens-
burg og navnlig i den Længde af
den og i Hensburg den sidste
Möglichkeit at gøre, Klædning Længde
men først at afgøre det på
Klædning eller længere Gæst Klædning
at afgøre.

§. 2.

Længden af den M. 1 til M. 10000 men
den på den Længde af den og den Længde af
den at afgøre sammen. Længden af
den M. 300 og der over skulle den

tionen) består af 7 personer, der skal fungere 4 år ad gangen. De vælges af kautionisternes midte. Direktionen ansætter en lønnet bogholder og vælger en formand. Sparekassens kontor skal være i Flensborg og skal i reglen være åbent hver lørdag fra kl. 14 - 16, tilstede skal være formanden, bogholderen og 2 direktionsmedlemmer«.

Fra vedtægterne skal også nævnes, »at kassebeholdningen kun måtte udgøre 600 mark, hvis ikke forestående udbetalinger gjorde det nødvendigt at have mere. De øvrige midler skulle af direktionen gøres frugtbar, dels ved udlån i fast ejendom, ved anbringelse i kongelige obligationer, bankaktier og andre værdipapirer og dels ved lån mod deponering af sådanne papirer eller mod kaution, når 2 kautionister, som direktionen anser for værdige til at hæfte, kan skaffes. Mod kaution må intet beløb større end 2000 mark udlånes og mod pantsætning af værdipapirer kun 2/3 af papirernes handelsværdi. Større udlån kræver hele direktionens behandling og mindst 5 stemmer. Prioritetslån må ikke overstige halvdelen af ejendommens værdi. Sparekassens årlige overskud skal henlægges til reserverne indtil disse udgør den tegnede garantikapital, derefter kan direktionen bruge 1/3 af årets overskud til understøttelse af almennyttige formål«.

Spare- og Lånekassens start

Som kassens første formand figurerer Gustav Johannsen, Flensborg, hvilket dog først nævnes direkte i protokoller-

Det første kontor i Nørregade

ne fra 1892. I hans fravær fra Flensborg fungerede købmand Jes Thaysen, Slukefter. Sparekassen fik kontor på første sal i ejendommen, Storegade 542, (det nuværende Nørregade 11-13). Denne ejendom tilhørte Mathias Johannes Schmidt, der samtidig bliver den første bogholder. Han var Gustav Johannsens fortrolige og stillede en stue i sin lejlighed til rådighed for sparekassen.

Noget konkret om sparekassens første kundekreds foreligger ikke, men det er nærliggende at antage, at kundekredsen allerede fra de første år omfatter landmænd og købmænd og deres ansatte samt et bredt udsnit af per-

soner bosiddende fra nord for Kongeåen og til København. De ti år senere igangsatte låneprotokoller tyder derpå. Flensborgs tidligere tilhørsforhold til det danske kongerige afspejler sig således lige fra starten i vort instituts kundekreds.

Sparekassens videre udvikling

Kontoret i bogholder Schmidts stue havde åbent fra kl. 14 - 16 hver lørdag. Fra 1891 udvidedes denne ekspeditionstid

Stemningsbillede fra 1. salen i Nørregade

til også at omfatte tiden fra kl. 10 - 12 hver lørdag, ligesom man anmodede bogholderen om at anbringe et skilt på kontordøren med angivelse af en time om formiddagen, i hvilken han kunne træffes de øvrige dage i ugen. Først fra år 1900 åbnes kontoret hver søgnedag fra kl. 10 - 12 og fra kl. 15 - 18.

Ejendom erhverves

I december 1887 får sparekassen tilbud om at kunne købe ejendommen, Nørregade 11-13; dette tilbud afslås. Men i september 1895 afsluttes købekontrakt med bogholder M. J. Schmidt, der på det tidspunkt er syg og tilsyneladende ikke har kunnet opfylde sine forpligtelser, hverken de økonomiske eller de arbejdsmæssige overfor sparekassen. Købesummen androg 120.000 mark og ved samme lejlighed overtoges en anden ham tilhørende ejendom, Lyksborggade 52. Den langvarige sygdom og dens følger bevirker, at bogholderen må trække sig tilbage, og der ansættes en ny, også ved navn Schmidt, men med fornavn Christian.

Omdannelse til GmbH

Med året 1900 skulle en ny borgerlig lovbog træde i kraft og nye retningslinier blev givet for sparekasserne, således at de alle skulle underkastes offentligt tilsyn og kontrol, noget, de privat oprettede kasser hidtil havde været forskånet for. Disse forestående forordninger var ikke lyse ud-

sigter for de dansksindedes sparekasser rundt om i Nordslesvig og i Flensborg. I året 1899 blev holdt en række møder blandt de politiske ledere i området, og Gustav Johannsen var jævnlig deltager. Man fandt frem til en løsning til omgåelse af den forestående offentlige indblanding i de danske pengeinstitutter. Denne løsning gik ud på, at sparekasserne omdannedes til selskaber med begrænset hæftelse, en selskabsform, som var omhandlet i den nye borgerlige lovbog, og som sikrede kassernes beståen som private og uafhængige selskaber. Spare- og Lånekassen for Flensborg og Omegn omdannedes derfor i lighed med en række sparekasser i Nordslesvig til et selskab med begrænset hæftelse (GmbH) pr. 1. januar 1900. Det nye selskabs første forretningsførere (kaldet bestyrelse) blev

rigsdagsmand og husejer Gustav Johannsen,
Flensborg
gårdejer Johs. Møller, Harreslev
privatier Georg Budach, Hornskov
gårdejer Hans Tychsen, Frøslev og
gårdejer Jacob Boysen Jepsen, Vejbæk,

der blev valgt af 33 af sparekassens stillere forsamlet den 22. december 1899 i restauratør Hans Carl Adolph Zoega's gæstgivergård i Flensborg. Disse kautionister var stort set resten af de 50, som 25 år før stillede for sparekassens oprettelse, og de blev nu alle parthavere i det nye GmbH med

hver 1.000 rigsmark, hvoraf 1/4 blev indbetalt. Selskabets stamkapital udgjorde herefter 33.000 rigsmark. De nye vedtægter blev a-jourført i overensstemmelse med den nye selskabslov, og alle bestemmelser om sparekassens forretningsgang, som var nedfældet i de første vedtægter, gik ud. Særlig bemærkelsesværdig i de nye vedtægter er paragraffen om, at selskabsandele nok kan arves, men kun kan sælges med bestyrelsens samtykke og i tvivlstilfælde med generalforsamlingens samtykke.

På bestyrelsens første møde den 30. december vedtages det at ansætte sparekassens hidtidige bogholder Chr. Schmidt i det nye GmbH, og der protokolleres en kontrakt med ham med få rettigheder og mange pligter. De fem forretningsførere (bestyrelsen) valgte rigsdagsmand Gustav Johannsen til formand for bestyrelsen. Denne post beholdt han til sin død godt et år senere. På generalforsamlingen i 1902 vælges et nyt forretningsudvalgsmedlem, eddikefabrikant F. A. Jürgensen, Flensborg, som på et senere bestyrelsesmøde vælges til ny formand.

Den talmæssige udvikling indtil 1912

Indtil 1893 vokser sparekassens virksomhed jævnt, og i det første bevarede regnskab fra 1893 udvises en balance på ca. 1,1 mill. mark, med indlån på omkring det samme og udlån på godt 1 mill. mark. Der er oparbejdet en egenkapital (årlig hensættelse til reservefond plus garanternes indskud) på 30.000 mark. I løbet af de næste 20 år bevæger

Andels-Brev.

Vi underlegnede Forretningsførere for
„Spare- og Laanekasse for Flensborg
og Omegn

Gesellschaft mit beschränkter Haftung — i Flensborg“

erklære herved, at

Mr. *Gustav Johannsen*, Rigsdags- og Land-
dagsmand, i *Flensborg*

er Medlem af Spare- og Laanekassen for Flensborg og Omegn og
har overtaget en Forretningsandel paa

Et tusende Mark

der berettiger og forpligter ham i Overensstemmelse med Selskabs-
kontraktens Bestemmelser.

Paa denne hans Andel har han indbetalt til Kassen

To hundrede og femti Mark.

Flensborg den *1. Mai* 1900.

Gustav Johannsen

Wiedach

H. Holten

J. B. Jensen

H. Nyholm

1900:
Bevis for
deltagelse i
det nye GmbH

balance, indlån og udlån sig kun lidt; i gennemsnit dog på et stade, der var 100 - 200.000 mark lavere end de førnævnte tal. Egenkapitalen »spises« imidlertid op henimod århundredeskiftet, således at kassen i 1899 må have tilført penge fra garantierne. Det var bevidst gjort for, ved hjælp af afskrivninger på mindre gode fordringer, at give den nyomdannede kasse en sikker status. Den nye stamkapital i GmbH'et blev som tidligere nævnt på 33.000 rigsmark, og der var en reservefond på 500 rigsmark. Sidstnævnte voksede støt for ved årsafslutningen 1912 at udvise 20.000 rigsmark.

Sparekassen fra 1913 og indtil omdannelsen

På generalforsamlingen 1913 indvælges bogholder Wilh. Lieb, Flensborg, der i 1910 var blevet indvalgt i stillernes række, i bestyrelsen. Det var i stedet for den netop afdøde formand F. A. Jürgensen. På et efterfølgende bestyrelsesmøde vælges han til ny formand. Med ham vokser formandshvervet mere og mere til at blive en egentlig direktørpost. Efter bogholder Chr. Schmidts død i 1911 ansattes mejeribestyrer Hans Jensen, Tyrstrup pr. Christiansfeldt. Han sad antagelig kun en kortere årrække, og det må formodes, at Wilh. Lieb, i kraft af sin uddannelse som bogholder, selv tager hånd i hanke med sparekassens drift. I de fem år han sidder som formand, udvikler sparekassen sig efter tallene at dømme vældigt. Balancen vokser til 2,8 mill. mark, ind- og udlån tilsvarende til hhv. 2,7 mill. mark

og 2,2 mill. mark. Der kan hvert år henlægges 1000 mark til reserverne, således at egenkapitalen vokser til 59.000 mark. Det må siges at være et pænt resultat i betragtning af, at verdenskrigen på det tidspunkt hærgede Europa. Det hed da også om Lieb i sparekassens 50 års jubilæumsskrift i 1925: »at han med sjælden opofrelse og utrættelig energi viede hele sin personlighed til sparekassens vel«, og »at det var hans fortjeneste, at sparekassen kunne holde krigstiden igennem uden driftsindskrænkning og uden nævneværdige tab«. Af protokollerne fremgår, at kassen i de år indledte samarbejde med de nordslesvigske sparekasser.

Efter Lieb's død i 1919 besluttede generalforsamlingen efter indstilling fra bestyrelsen at indvælge den daværende bogholder Peter Nissen som stiller og samtidig som formand for sparekassen. Den administrative og den »folkevalgte« ledelse er dermed samlet hos een person. I 1923 opløstes den fem mand store bestyrelse (forretningsførere), og Peter Nissen bliver direktør for sparekassen. Der var nu yderligere et par mand ansat udefra til det daglige arbejde, og sparekassen havde en fast daglig åbningstid fra kl. 10-12 og fra kl. 15-17. De fire hidtidige bestyrelsesmedlemmer udtræder af bestyrelsen (direktionen) og overgår med de to valgte tillidsmænd til tilsynsrådet. På dettes første møde i april 1923 vælges gårdejer Peter Budach, Hornskov, til formand og kornhandler Herluf Jensen, Flensborg, til næstformand.

Udviklingen fortsætter sin hastige gang i begyndelsen af

20'erne; tallene fordobles endnu engang og kulminerer i 1922 i astronomiske højder for igen i 1923 at falde ned på få tusinde. Det hedder i de daværende beretninger: »Ved en med yderste forsigtighed gennemført forretningsførelse, forbunden med den største sparsommelighed, både hvad administration og omkostninger angik, blev det undgået, at der opstod tab i inflationstiden«.

I de år foretog man en forenkling af firmanavnet til »Spare- og Lånekassen GmbH, Flensborg«. Samtidig var lokalerne i Nørregade 11-13 blevet for små, og med arkitekt Andr. Dall's hjælp udvidede man først kontorerne på 1. sal og i 1923 flyttede man ned i stueetagen til store og praktisk indrettede lokaler.

Løst og fast fra de gamle akter

I 1914 vedtages det at indlægge telefon. Ejendommen, Lyksborggade 52 giver en del besvær med forpagteren, og i 1916 nedlægges et derværende beværtningslokale, og der indrettes en lejlighed i stedet. Samme år indlægges elektricitet i ejendommen Nørregade 11-13 (kontorstedet) og »alt dette har taget 4.000 mark af fortjenesten«. Den første skrivemaskine anskaffes i 1920. Apropos året 1920, genforeningsåret, falder man i protokollen over følgende bemærkning: »Efter en drøftelse angående kassens fremtidige virksomhed med hensyn til kronens indførelse i første Zone samt angående virksomheden i den kommende tid vedtoges det at overlade til bestyrelsen at handle efter bedste skøn«.

Union-Bank

1923:
*Flyttet ned i stueetagen,
Nørregade 11-13*

Filialen i Frøslev - Padborg Sparekasse

Antagelig i årene op til 1920 opretter Spare- og Lånekassen en filial i Frøslev med en hr. Bossen som leder. Men allerede i 1922 må det konstateres, at denne filial ikke efter dansk lov kan bestå videre i den hidtidige form, og det vedtages at oprette en ny sparekasse. »D'herrer gårdejer Carsten Gregersen, Frøslev og gårdejer J. B. Jepsen, Vej-bæk, vil indkalde til et møde om dette emne«. Det besluttes på generalforsamlingen i april 1922, at filialens aktiver og passiver i kroner »overgår til Paddeborg Sparekasse, der væsentlig er dannet af de hidtilværende gamle garantier nord for grænsen«.

Vekselstue på Nørretorv

I oktober 1923 overtages fra W. Seligmann en vekselstue på Nørretorv, Storegade 83, Flensborg Avis' bygning, og »efterhånden som den bliver kendt af det pengevekslende publikum får den en jævn og god fremgang«. Denne vekselstue i Bladcentralen hos Otto Nielsen opretholdes til slutningen af 1930'erne, hvor den, da 2. verdenskrig bryder ud og grænsetrafikken ophører, langsomt opløses og ikke igen træder i virksomhed.

50 års jubilæet

Det vedtages ikke at holde nogen officiel festlighed; der gives gratiale til personalet, og der uddeles et par pengegaver. I dagens anledning udgives en lille pjece med forskel-

lige tal og data. Navnlig fremhæves en række af de mænd, som i den forløbne periode har betydet noget for sparekassen. Af de udenfor sparekassens kreds stående mænd nævnes særlig bankdirektør M. Lenschau fra Filialbanken i Flensborg, »som i årene 1900-1922 med en sjælden opofrelse og på uegennyttig måde har revideret sparekassens regnskaber. Hr. direktør Lenschau har i de mange år været og vil forhåbentlig i endnu mange år vedblive at være sparekassens forstående ven og rådgiver«.

Nørregade 11-13 - direktionskontoret

En bank bringes på tale

På tilsynsrådsmøder den 16. og 17. december 1925 bliver der redegjort for sparekassens nuværende stilling på baggrund af en ny situation: de danskes bank, »Flensburger Volksbank«, er kommet i betalingsvanskeligheder.

På generalforsamlingen i februar 1926 foreligger der under punkt eventuelt et tilbud fra initiativtagerne til et nyt bankselskab til drøftelse, og det bemyndiges tilsynsrådet at forhandle med udvalget for det nye selskab. Resultatet

skal derefter godkendes af en ekstraordinær generalforsamling. Til denne bliver allerede indkaldt en måned senere. Her bliver også fremlagt et udkast til en skrivelse til danske pengeinstitutter. Tilsynsrådet foreslår generalforsamlingen, at det bemyndiges til at forberede sparekassens omdannelse til et aktieselskab på grundlag af de foreliggende udkast til love og tegningsindbydelse.

»Kassens aktiver og passiver skal overdrages på den måde, at enhver af sparekassens andelshavere får udstedt en bankaktie på 1000 mark for 300 mark andelskapital. På andele under 300 mark skal det manglende beløb indbetales. Over 300 mark, men under 600 mark hhv. over 900 mark udbetales det overskydende beløb 3 gange. Ønsker en andelshaver ikke at ombytte sin andel for aktier, kan han få den udbetalt straks med et tillæg af 200 mark«. En længere drøftelse finder sted, men efter tilsynsrådets anbefaling vedtages omdannelsen enstemmigt. Af tilsynsrådets protokol i august 1926 fremdrages her en overenskomst, som giver udtryk for den skepsis, der fra sparekassens ledelses side var overfor den nyskabelse, den skulle ind i:

»Overenskomst

Mellem Spare-og Lånecassen GmbH i Flensborg og stifterne af det nye bank-aktieselskab træffes følgende overenskomst:

Spare- og Lånekassen deltager i oprettelsen af den nye bank således, at den indbringer sin forretning med aktiver og passiver efter balancen pr. 30. juni 1926, og at forretningen gælder ført for aktieselskabets regning fra denne dag. Som vederlag får Spare- og Lånekassen tildelt 41 aktier à 1.000 rigsmark.

Af de 9 medlemmer af tilsynsrådet, som det nye selskab skal have, skal i de første 10 forretningsår mindst 3 medlemmer være hidtidige medlemmer af Spare- og Lånekassen (stillere), og formanden skal ved det første valg udtages af det gamle tilsynsråds midte.

Til passiverne, som det nye aktieselskab overtager, hører også Spare- og Lånekassens forpligtelser af de løbende kontrakter med dens forretningsfører og funktionærer. Aktieselskabet er forpligtet til at ansætte forretningsføreren Nissen som ledende direktør sammen med evt. direktører af købmandsstanden, således at hr. Nissen ikke kan opsiges, uden at der foreligger en vigtig grund. Tab af arbejdsevnen er kun da en vigtig grund, når tabet overstiger 30 %. Opsiges hr. Nissen, uden at der foreligger en vigtig grund, er aktieselskabet forpligtet til at udbetale ham fuld gage for de første 10 (ti) år og halv gage for de følgende 5 (fem) år - uden tantieme - fra bankens oprettelse at regne. Opsiges han uden vigtig grund 15 år efter bankens oprettelse, betaler aktieselskabet ham en pension på 3.600 rigsmark fra den dag han fratræder stillingen, indtil den dag han fylder sit 60. leveår. Aktieselskabet er endvidere for-

pligtet til at tegne en pensionsforsikring for hr. Nissen på de betingelser, at hr. Nissen fra sit 60. leveår får en årlig pension på 4.000 rigsmark. Spare- og Lånekassens funktionærer overtages af aktieselskabet under de samme betingelser, under hvilke de hidindtil har arbejdet i Spare- og Lånekassen. Både for hr. Nissen og for funktionærernes vedkommende gælder, at deres fordringer på løn og tantieme, såsom pension i alle tilfælde, og under alle omstændigheder er fortrinsberettigede, også når selskabet træder i likvidation, opløses, erklæres fallit eller lignende.

Aktieselskabets statut må indeholde bestemmelse om, at aktieselskabet overtager forretningsføreren og funktionærerne - førstnævnte som ledende direktør - og ansætter dem til mindst lige så gode betingelser med hensyn til løn og opsigelse, som de har været ansat hos Spare- og Lånekassen.

Endvidere må selskabskontrakten indeholde bestemmelse om den førnævnte betingelse med hensyn til medlemmerne af tilsynsrådet og endelig træffe den bestemmelse, at det nye selskab straks skal opløses og udlevere Spare- og Lånekassens formue ubeskåren, når tilladelsen til at drive depot og depositforretninger i henhold til loven af 26. juni 1926 ikke meddeles«.

Derefter følger et endnu længere udkast til ansættelseskontrakt mellem banken og direktør Nissen. Begge udkast godkendes af tilsynsrådet.

Til trods for den pessimisme der indirekte gives udtryk for, kommer banken godt i gang. Sparekassen fortsætter endnu et par år med bankaktier som aktiver og andels-havernes konto som passiver. På generalforsamlingen den 11. juni 1929 vedtages selskabets likvidation og bank-direktør Peter Nissen vælges til likvidator. Alle bøger og skrifter overdrages Union-Bank til opbevaring.

Union-Bank

Banken bliver til

På baggrund af, at den danske bank »Flensburger Volksbank«'s førnævnte betalingsvanskeligheder endte med, at banken trådte i likvidation med lukning til følge, opstod der blandt de danske forretningsdrivende i Flensborg stor diskussion om, hvad man nu skulle gøre. Uden en egen bank var det ikke muligt at opretholde danskhedens økonomiske og nationale forsvar. På en kreds af disse borgers vegne tilskrev grosserer Cornelius Hansen og redaktør for Flensborg Avis, Ernst Christiansen, Flensborg, den 2. februar 1926 direktionen og tilsynsrådet for Spare- og Lånekassen GmbH, Flensborg. Af denne skrivelse fremgår: »at kredsen af borgere var meget opsat på at få startet en ny bank, og at man ville foretrække, hvis dette kunne ske i forbindelse med den danske sparekasse. Det ville formentlig også være i sparekassens egen interesse! Med en banks oprettelse måtte der under alle omstændigheder regnes«. I brevet foreslås endvidere det alternativ, at sparekassen likviderer, overlader forretningerne til banken og udlejer lokaler og inventar til banken, eller at banken overtager sparekassens aktiver og passiver mod, at andelshaverne får 1000 mark-bankaktier for hver 300 mark-andel. En yderligere forudsætning for det fremsatte tilbud var, at direktør Peter Nissen blev frigjort fra sine forpligtelser overfor sparekassen, da han var udset til at være direktør i den nye bank sammen med en direktør fra købmandstanden.

De således fremsatte forslag var ikke forpligtende men kun tænkt som et oplæg, således at sparekassen kunne forme et bindende tilbud. Vedrørende Sparekassens tilbud henvises til det foregående afsnit. Allerede senere i samme måned fremsendes tilbudet til initiativtagerne, og i marts 1926 vedtages sammenlægningen på den ekstraordinære generalforsamling af sparekassens andelshavere.

Nu tager begivenhederne fart. Man allierer sig med direktør Chr. Hübbe fra Haderslev Bank og advokat Johannes Andersen, Haderslev, og på et møde i Borgerforeningen den 8. marts 1926 nedsættes et stiftelsesudvalg. Dette udvalg er tilsyneladende hurtigt arbejdende, thi inden månedens udgang er de første tegningsindbydelser udsendt. Den økonomiske situation var hverken i Tyskland eller i Danmark den allerbedste. Udvalget var klar over, at tegning af 250.000 - 300.000 mark aktier blandt de dansksindede i Flensborg og omegn på forhånd måtte betegnes som en umulighed. Der var derfor kun den mulighed at forsøge at tegne aktier i Danmark også. Igennem kontakten med Haderslev Bank, hvis vedtægter blev brugt som mønster for den nye bank, ville man anmode alle danske banker om at tegne aktier i den nye bank. Og igennem sparekassens kontakt med de nordslesvigske sparekasser var en naturlig vej til også at rette henvendelse til danske sparekasser. Man søgte såvel bank- som sparekasseinspektøren i København om at give sparekasserne dispensation til at måtte erhverve udenlandske aktier. Spare-

Til

D i r e k t i o n e n

for

i

Som det uden Tvivl vil være Dem bekendt, har den alvorlige økonomiske Krise, der for Tiden hjemsøger Tyskland, ogsaa ramt det gamle, under dansk Ledelse staaende Pengeinstitut »Flensburger Volksbank«, saa dette for Danskheden i Flensborg og Omegn betydningsfulde nationale Foretagende har maattet give op. Dette Sammenbrud af den eneste selvstændige, lokale danske Bank syd for Grænsen har ret naturligt inden for de danske Kredse affødt en vis pessimistisk Stemning, thi selv om Institutet efter dets i 1924 stedfundne finansielle Omlægning fra Papir- til Guldmark blev stærkt svækket i sin Virksomhed, saa havde Bankens Tilstedevarelse dog en uomstridt Betydning i Danskhedens økonomiske og nationale Forsvar.

Da der ingen Sandsynlighed er til Stede for en Genrejsning af den gamle »Flensburger Volksbank«, rejser sig nu et fra Dag til Dag voksende Ønske om at skaffe Erstatning og atter at skabe en til de lokale Forhold passende levedygtig Bank under dansk Ledelse, for at afhjælpe den forhaandenværende Trang til en Bank af national Karakter.

I de interesserede hjemlige Kredse har der derfor i den sidste Tid været plejet Forhandlinger med Ledelsen af den 1875 oprettede »Spare- og Laanekassen« G. m. b. H. i Flensborg, som Rigsdagsmand Gustav Johannsen i en længere Aarrække indtil sin Død var Formand for, om at omdanne og udbygge Sparekassen til en Bank i Aktieselskabs Form. Sparekassens Ledelse har stillet sig meget imødekommende over for en saadan Ordning, hvorefter dens fremtidige Virksomhed ledes ind i den nye Ramme. Under Forudsætning af Generalforsamlingens Godkendelse er det Hensigten, at Spare- og Laanekassen, der er et Selskab med begrænset Hæftelse (G. m. b. H.), omdannes til et Aktieselskab under Firma »Nordbank« i Flensborg og dernæst overgaar til det nye Selskab med sine sandtlige Aktiver og Passiver pr. ultimo Juni 1926.

Til Oplysning om Spare- og Laanekassens Forhold eftertrykkes dens sidste Regnskab pr. 31. December 1925:

A. DRIFTSREGNSKAB FOR AARET 1925.

I n d t æ g t	R.-Mk.	U d g i f t	R.-Mk.
Overført fra forgj. Aar	1.840,41	Administration, Omkostninger, Skatter, velgørende Øjemed	
Diskonto af Veksler	28.130,79	Ejendommens Vedligeholdelse m. v.	37.226,57
Renteoverskud	8.128,01	Aarets Overskud Runk. 22.109,81 fordeles saaledes:	
Provisioner	11.201,07	10 % Udbytte til Garantierne	1.200,—
Avance paa fremmed Monet m. v.	10.036,10	Tantieme-Konto	1.350,—
		Overførelse til Specialreservofond ..	14.000,—
		Overførelse til Forstærkningsfond ..	7.000,—
		Overførelse til næste Aar	1.559,81
	59.336,38		22.109,81
			59.336,38

Flensborg, den 31. December 1925.

DIREKTIONEN:

P. Nissen.

TILSYNSRAADET:

P. Budach. Herluf Jensen. J. B. Jepsen.

C. Gregersen. J. Sogaard.

B. STATUSOPGØRELSE DEN 31. DECBR. 1925.

Aktiver	R.-Mk.	Passiver	R.-Mk.
Kassebeholdning	17.635,36	Garanti-Kapital	12.000,—
Kontokurant-Debitores	92.374,50	Reserver:	
Banker og Sparekasser	4.044,54	Reservefond Saldo	Rmk. 12.000,—
Forskellige Debitorer	25.547,14	Special-Reservefond	12.000,—
Indenlandske Vekaler	287.800,29	Førsterkningsfond	7.000,—
Fremmed Mønt	7.837,40	Kontokurant-Kreditorer	101.862,72
Fonds	1,—	Banker og Sparekasser	1.829,28
Ejendommene Nørregade 11-13 og Lyksborggade 52	20.000,—	Forskellige Kreditorer	6.172,92
Inventar	1,—	Indlaan	84.484,56
Kroneafdelings-Konto, omregnet til	380.851,85	Trætter	36.000,—
		Rediskonterede Vekaler	177.781,94
		Udbytte-Konto	1.200,—
		Tantieme-Konto	1.350,—
		Kroneafdelings-Konto, omregnet til	380.851,85
		At overføre til næste Aar	1.559,81
	836.093,08		836.093,08

Flensborg, den 31. December 1925.

DIREKTIONEN: TILSYNSRAADET:

P. Nissen. P. Budach. Herluf Jensen. J. B. Jepsen.
C. Gregersen. J. Søgaard.

Underskrevne har gennemgaaet Sparekassens Aktiver, hvilke
saavel som Sparekassens Engagements fandtes betryggende.

Herluf Jensen. J. B. Jepsen.

Føraarsaaende Statusopgørelse og ligeledes Driftsregnskabet er
af mig revideret og fundet overensstemmende med de omhyggeligt
førte Forretningsbøger samt Enkeltopstillinger for de forskellige Konti.

Flensborg, den 15. Januar 1926. Julius Hansen,
Segl edfæstet Bogrevisor.

Den samlede Om sætning i Aaret 1925 (Hovedbogens ene Side) udgjorde 14.195.008,21 Mark.

Ifølge Regnskabs-Opgørelsen pr. 31. December 1925 udgjorde Sparekassens Garanti-Kapital, Reserver og Overførelse i ny Regning tilsammen R i g s m a r k 4 4 . 5 5 9 , 8 1 egen Kapital. Endvidere skulde overgaa Sparekassens Ejendomme og Inventar til det nye Aktieselskab til den bogførte Værdi af Rigmærk 20.001; efter de nuværende Ejendomspriser i Flensborg repræsenterer de en Merværdi af over det tredobbelte. Som Ækvivalent for den Egen-Kapital, som Sparekassens Andelshavere ejer i Sparekassen, erholder disse ved Overdragelsen 41 Aktier à 1000 Rigmærk i den nye »Nordbank».

For at Banken kan fyldestgøre de Krav, som Erhvervslivet vil rette til den, anser vi det for nødvendigt, at dens Aktiekapital bliver paa mindst 250.000 Rigmærk. Men under de nuværende trykkende økonomiske Kaar vil Tilvejebringelsen af denne Kapital være umulig inden for vort hjemlige Omraade. Der er i Flensborg og Omegn hidtil tegnet 80.000 Mærk (Aktierne til Sparekassen medindbefattet). Vi tillader os derfor at rette en Henvendelse til de danske Pengeinstitutter, og haaber, at Deres ærede Institut i Betragtning af Sagens store nationale Betydning ogsaa vil yde sin Bistand til Bankens Virkeliggørelse ved at tegne sig for en eller flere Aktier à 1000 Rigmærk. Af Hensyn til de særlige Forhold vil Aktierne blive udaterede paa Navn.

Saa fremt der maatte være enkelte Personer inden for Deres Forretningskreds, der nærer særlig Interesse for Forholdene syd for Grænsen, bedes De ogsaa forelægge Sagen for disse.

I dette Øjemed fremsender vi hermed Blanketter til Brug for Tegningen, som bedes tilsendt snarest muligt til et af de nedenfor navngivne Medlemmer af Stiftelses-Udvalget eller til et af følgende Institutter:

Spare- og Laanekassen C. m. b. H. i Flensborg
Haderslev Bank i Haderslev.

Saa snart den nødvendige Kapital er rejst, vil der blive afholdt et konstituerende Møde i Flensborg til Selskabets Stiftelse, Fastsættelse af Vedtægterne og Valg af Tilsynsraadet (Bestyrelsen). Et Udkast til Vedtægterne er vedføjet.

Paa Grund af den store Afstand mellem Bankens Hjemsted og de særlige Grænseforhold, der vil vanskeliggøre Aktionærerne i Danmark at deltage i de kommende Møder og Generalforsamlinger, har vi bedt Haderslev Bank ved en af dens Direktører, om ønskes, at repræsentere Aktionærerne nordfra ved Bankens Start, ligesom en eller to Repræsentanter for de danske Pengeinstitutter tænkes indvalgte i Tilsynsraadet.

I Forventning om, at Deres Institut vil yde os en Haandsækning til den paatænkte danske lokale Bank til Fremme af og til Gavn for Danighedens økonomiske og nationale Trivsel syd for Grænsen, imødeser vi Deres ærede Tilsagn. For at alle Formaliteter kan fyldestgøres i rette Tid, vilde vi være taknemlige for at modtage Tegningserklæringen inden 1. Maj.

Flensborg, i Marts 1926.

Med Højagtelse

Stiftelses-Udvalget.

Advokat *Johannes Andersen*, Haderslev.
Gaardejer *Peter Budach*, Hornskov.
Redaktør *E. Christiansen*, Flensborg.
Fabrikant *Johannes Clausen*, Flensborg.
Arkitekt *Andreas Dall*, Flensborg.
Købmand *J. Egehøve*, Flensborg.
Gaardejer *Carsten Gregersen*, Frøslev.
Købmand *Cornelius Hansen*, Flensborg.
Prokurist *J. Hurek*, Flensborg.
Virthandler *Andreas M. C. Holst*, Flensborg.
Bankdirektør *Chr. Hübbe*, Haderslev.
Købmand *Hertuf Jensen*, Flensborg.
Gaardejer og Sogneraadsformand *J. B. Jepsen*, Vejbræk.
Købmand *Peter J. Jepsen*, Flensborg.
Købmand *Carl Larsen*, Flensborg.
Købmand *J. C. Møller*, Flensborg.
Spærkassedirektør *Peter Nissen*, Flensborg.
Bankdirektør *O. Paasch*, Graasten.
Købmand *J. C. Paulsen*, Flensborg.
Gaardejer *Jørgen Søgaard*, Jæruplund.
Købmand *Niels Uldall*, Flensborg.

Underlegnede Banker, der gennem egne Erfaringer har lært, hvilken Indflydelse et velledet og godt udrustet Pengeinstitut kan udøve til Bevarelse og Styrkelse af den nationale Selvopholdelse, selv under vanskelige Kaar, ønsker at give den foranstaaende Henvendelse til de danske Pengeinstitutter deres bedste anbefaling med paa Vejen, da vi anser Bankens Oprettelse som en Opgave af national Betydning for Danskheden i Flensborg og Omegn.

DEN NORDSLESVIGSKE FOLKEBANK, Aabenraa.
HADERSLEV BANK, Haderslev.
TØNDER LANDMANDSBANK, Tønder.
FOLKEBANKEN FOR ALS OG SUNDEVED, Sønderborg.
GRAASTEN BANK, Graasten.

kasseinspektøren gav sit principielle tilsagn om at se villigt på sagen, men forbeholdt sig ret til at vurdere købet for hver enkelt sparekasses vedkommende.

Der blev nu udfærdiget en rundskrivelse til alle danske pengeinstitutter (ordlyden, se side 45, 46, 47 og 52). Samtidig tog grosserer Cornelius Hansen og redaktør Ernst Christiansen sagen op med folketingsmand, præsident Holger Andersen, Haderslev, og han forsøgte i politiske kredse at bevæge bank- og sparekassebestyrelsesmedlemmer til at se positivt på tegning af aktier til den danske bank i Flensborg. Gennem Grænseforeningen, Sønderjydske foreningers fællesråd, sendtes rundskrivelser til bestyrelserne for foreningens lokalforeninger (ordlyden, se side 50 og 51).

Tegningen gik i begyndelsen ikke alt for glat; fristen til tegning inden 1. maj måtte forlænges og først i slutningen af juli er man tæt ved tegning af 250.000 mark. Den 24. august 1926 er tegningen afsluttet med et beløb på 262.000 mark, og det konstituerende møde indkaldes til den 28. august i Borgerforeningen (ordlyden, se side 53).

På dette møde blev stiftelsesoverenskomsten underskrevet af følgende 27 stiftere:

	<i>rigsmark</i>
1. sparekasseforretningsfører Peter Nissen, Flensborg	
for Spare- og Lånkassen GmbH med	41.000,-
for diverse andre interesser med	60.000,-
2. gårdejer Peter Budach, Hornskov, formand for forsamlingen	-
3. gårdejer Jacob Jepsen, Vejebak med	1.000,-

4. vinhandler Andreas M. C. Holst, Flensborg med	1.000,-
5. købmand Carl Larsen, Flensborg med	5.000,-
6. rektor, dr. phil Andreas Hansen, Flensborg	-
7. købmand Jens C. Paulsen, Flensborg med	2.000,-
8. klaverbygger Peter Jepsen, Flensborg med	2.000,-
9. købmand Peter Jepsen, Flensborg med	1.000,-
10. redaktør Jacob Kronika, Flensborg med	1.000,-
11. arkitekt Andreas Dall, Flensborg med	2.000,-
12. købmand Jens P. Billund, Flensborg med	3.000,-
13. redaktør Lorens P. Christensen, Flensborg med	1.000,-
14. købmand Johannes Clausen, Flensborg med	1.000,-
15. prokurist Ingwert Harck, Flensborg med	1.000,-
16. forretningsfører Louis Høve, Flensborg med	1.000,-
17. enkefru Maria Oktavia Jessen, Kollund med	1.000,-
18. bogholderske frøken Dorothea Stølting, Flensborg med	1.000,-
19. sadelmagermester Theodor Rasmussen, Flensborg med	1.000,-
20. bankdirektør Christian Hübbe, Haderslev for diverse danske interesser med	37.000,-
21. advokat Johannes Andersen, Haderslev for diverse danske interesser med	30.000,-
22. folketingsmand Holger Andersen, Haderslev for diverse danske interesser med	30.000,-
23. bankdirektør Jacob Petersen, Vejle for diverse danske interesser med	11.000,-
24. dyrlæge Richard Kold-Christensen, Gråsten med	1.000,-
25. bankdirektør Otto Paasch, Gråsten for diverse danske interesser med	32.000,-
26. købmand Christan Thielsen, Gråsten med	1.000,-
27. gårdejer Jørgen Søgård, Jaruplund med	1.000,-
repræsenterende en sum på	269.000,-

ud af ialt tegnet

Rmk 270.000,-.

Flensborg, 1 April 1926.

Til Bestyrelsen

for

Som De vil se af hoslagte Tryksager, vil den danske Befolkning i Flensborg og Omegn søge at raade Bod paa det haarde Slag, som den overvejende danske „Flensburger Volksbank's" Sammenbrud har tilføjet Danskheden, og om muligt at vende det til en Styrkelse ved at skabe en ny dansk Bank paa saa trygt og godt Grundlag som muligt.

Efter Forhandlinger med Flensborgs gamle danske Sparekasse er det aftalt, at denne overtages paa gunstige Vilkaar og udvides til Bank, og der kan paa dette Grundlag til Trods for de overmaade vanskelige Tider for Erhvervslivet regnes med en Aktiekapitel paa 80-100.000 Mark fra Flensborg og Omegn. Da den nye Bank imidlertid maa have en Kapital paa 250-300.000 Mark for at gøre Fyldest, og da vi nødvendig vilde henvende os til de Kredse, som altid maa holde for i sønderjysk Arbejde, har vi efter Samraad med Hr. Direktør Hubbe fra Haderslev Bank, som har ydet os den mest udmærkede Støtte ved hele Tilrettelæggelsen, omkring 27. Marts sendt hoslagte Henvendelse til alle danske Banker og Pengeinstitutter om at tegne een eller flere Aktier.

Naar vi nu henvender os til den ærede Bestyrelse, saa er Grunden den, at en Henstilling som den nævnte meget let kan blive henlagt uden Resultat, saafremt der ikke tillige gives en personlig Tilskyndelse. Vi vilde derfor gerne bede Bestyrelsen direkte, eller indirekte gennem Folk, som betyder noget paa nævnte Omraade, tilskynde Pengeinstitutterne i Deres Opland til at tegne i alt Fald hver een Aktie, hvad man

uden Vanskelighed vil kunne gøre og rent økonomisk set udmærket vil kunne forsvare.

Tegning modtages naturligvis ogsaa fra anden Side, saafremt nogen skulde ønske at være med, men skal gerne i alle Tilfælde være os i Hænde inden 1 Maj.

Forud vor varmeste Tak.

Med Højagtelse

Stiftelsesudvalget:

Advokat Johannes Andersen, Haderslev.
Gaardejer Peter Budach, Hornskov.
Redaktør E. Christiansen, Flensborg.
Fabrikant Johannes Clausen, Flensborg.
Arkitekt Andreas Dall, Flensborg.
Købmand J. Egehave, Flensborg.
Gaardejer Carsten Gregersen, Frøsløv.
Købmand Cornelius Hansen, Flensborg.
Prokurist J. Harck, Flensborg.
Vinhandler Andreas M. C. Holst, Flensborg.
Bankdirektør Chr. Hübbs, Haderslev.
Købmand Herluf Jensen, Flensborg.
Gaardejer og Sogneraadtsformand J. B. Jepsen, Vejlbæk.
Købmand Peter J. Jepsen, Flensborg.
Købmand Carl Larsen, Flensborg.
Købmand J. C. Møller, Flensborg.
Sparekassedirektør Peter Nissen, Flensborg.
Bankdirektør O. Paasch, Graasten.
Købmand J. C. Paulsen, Flensborg.
Gaardejer Jørgen Søgaard, Jaruplund.
Købmand Niels Uldall, Flensborg.

FLENSBORG, den 1. Maj 1926.

Til Direktionen

for

I Slutningen af Marts d. A. rettede undertegnede Stiftelsesudvalg en høflig Henvendelse til Deres Institut om at tegne een eller flere Aktier i den paatænkte „Nordbank“ i Flensborg. Da vi ikke har hørt fra Dem siden, tillader Udvalget sig at minde om den nævnte Henvendelse med en fornyet, indtrængende Bøn om at ville støtte Planens Virkeliggørelse ved Tegning af een eller flere Aktier. Som Forholdene for Tiden ligger i Flensborg og Omegn, er det ikke muligt at fremskaffe den fornødne Aktiekapital blandt Egnens Folk. Vi ser derfor ingen anden Udvej end paa ny at rette en Appel til de danske Pengeinstitutter om Bistand i denne for Danskheden syd for Grænsen saa vigtige Sag.

Vedrørende Sparekasselovens § 10 har vi henvendt os til Sparekasseinspektøren i København og har i Dag modtaget Svarskrivelse med følgende Indhold: Som Svar paa Udvalgets Henvendelse af 16. f. M. skal jeg herved meddele, at jeg som Følge af Sagens store nationale Betydning skal stille mig saa velvilligt som muligt over for alle Henvendelser fra Sparekasser om Køb af Aktier i den nye Bank.

I Haab om, at Deres Institut ikke vil nægte os en Haandsrækning til „Nordbank's“ Start, vedføjer vi en ny Tegningsblanket og imødeser denne, forsynet med Deres Tegning, i den nærmeste Fremtid.

Ærbødigst

Stiftelses-Udvalget.

Advokat *Johannes Andersen*, Haderslev; Gaardejer *Peter Budach*, Hornskov; Redaktør *E. Christiansen*, Flensborg; Fabrikant *Johannes Clausen*, Flensborg; Architekt *Andreas Dall*, Flensborg; Købmand *J. Egehøve*, Flensborg; Gaardejer *Carsten Gregersen*, Frøslev; Købmand *Cornelius Hansen*, Flensborg; Prokurist *J. Harck*, Flensborg; Vinhandler *Andreas M. C. Holst*, Flensborg; Bankdirektør *Chr. Hübbe*, Haderslev; Købmand *Herluf Jensen*, Flensborg; Gaardejer og Sogneraadformand *J. B. Jepsen*, Vejrbæk; Købmand *Peter J. Jepsen*, Flensborg; Købmand *Carl Larsen*, Flensborg; Købmand *J. C. Møller*, Flensborg; Sparekassedirektør *Peter Nissen*, Flensborg; Bankdirektør *O. Paasch*, Graasten; Købmand *J. C. Paulsen*, Flensborg; Gaardejer *Jørgen Søgaard*, Jaruplund; Købmand *Niels Uldall*, Flensborg.

P. S. Tegningserklæringerne modtages foruden af de forannævnte Medlemmer af Stiftelsesudvalget af Spare- og Laanekassen, G. m. b. H., Flensborg, og af Haderslev Bank, Haderslev.

FLENSBORG, den 24. Avgust 1926.

Undertegnede Stiftelsesudvalg har herved den Ære at underrette Dem om, at den i vor Tegningsindbydelse fastsatte Minimums-Aktiekapital paa RM. 250.000,— i den paa-tænkte nye Bank nu er tegnet, idet det samlede Tegningsbeløb udgør RM. 262.000.—.

Det konstituerende Møde for Selskabets Oprettelse er bestemt til

Lørdag den 28. Avgust d. A., Eftermiddag Kl. 3,

i Borgerforeningens Lokale i Flensborg med følgende Dagsorden:

1. Oprettelse af den paa-tænkte nye Bank og Fastsættelse af A/S. Vedtægter
2. Valg af 9 Tilsynsraadsmedlemmer (hvoraf 6 fra Flensborg By og Landkreds og 3 fra Danmark).

Paa Grund af, at Norddeutsche Bank i Hamburg har gjort Indsigelse mod det paa-tænkte Firmanavn „Nordbank“, har Stiftelsesudvalget foreslaaet at kalde den nye Bank „Union-Bank“ eller „Flensbank“.

Saaftremt De ikke selv ønsker at deltage i det berammede Møde, vil de af Dem tegnede Aktier formelt blive tegnet af Repræsentanter for Spare- og Laanekassen G. m. b. H. i Flensborg og Aktieselskabet Haderslev Bank i Haderslev, idet kun de ved Mødet tilstedeværende Personer kan optræde som Stiftere (Aktionærer).

Udvalget benytter herved Lejligheden til at udtale sin bedste Tak til enhver især, som har vist Interesse for Sagen igennem Aktietegning.

Stiftelses-Udvalget:

Advokat *Johannes Andersen*, Haderslev; Gaardejer *Peter Budach*, Hornskov; Redaktør *E. Christiansen*, Flensborg; Fabrikant *Johannes Clausen*, Flensborg; Arkitekt *Andreas Dall*, Flensborg; Købmand *J. Egehave*, Flensborg; Gaardejer *Carsten Gregersen*, Frøslev; Købmand *Cornelius Hansen*, Flensborg; Prokurist *J. Harck*, Flensborg; Vinhandler *Andreas M. C. Hoist*, Flensborg; Bankdirektør *Chr. Hübbe*, Haderslev; Købmand *Hertuf Jensen*, Flensborg; Gaardejer og Sogneraadformand *J. B. Jepsen*, Vejbæk; Købmand *Peter J. Jepsen*, Flensborg; Købmand *Carl Larsen*, Flensborg; Købmand *J. C. Møller*, Flensborg; Sparekassedirektør *Peter Nissen*, Flensborg; Bankdirektør *O. Paaqst*, Graasten; Købmand *J. C. Paulsen*, Flensborg; Gaardejer *Jørgen Søgaard*, Jaruplund; Købmand *Niels Uldall*, Flensborg.

Så var banken stiftet, og man valgte det første tilsynsråd, der bestod af:

gårdejer P. Budach, Hornskov (formand)
gårdejer Jørgen Søgård, Jaruplund
gårdejer Jacob Jepsen, Vejbæk
vinhandler Andreas M. C. Holst, Flensborg
sæbefabrikant Johannes Clausen, Flensborg
(næstformand)
arkitekt Andreas Dall, Flensborg
bankdirektør Jacob Petersen, Vejle
advokat Johannes Andersen, Haderslev
dyrlæge Richard Kold-Christensen, Gråsten.

På et samtidig afholdt tilsynsrådsmøde vælges som direktør, repræsenterende købmandsstanden, grosserer Cornelius Hansen, Flensborg, der efter nogen tids betænkning og efter megen opfordring accepterer valget med det forbehold, »at det kun bliver en times arbejde pr. dag«.

Al begyndelse er svær

Sparekassen fortsætter regnskabsmæssigt sit virke året ud og i praksis ind i 1927, også fordi banken afventer tilladelse fra den preussiske minister for handel og håndværk i Berlin til at udføre depot- og depositforretninger. Svaret på ansøgningen trækker i langdrag og via sagfører Chr. Ravn rettes der henvendelse til forbundet af nationale

mindretal i Tyskland. Dets rigsdagsmedlem Baczewski sætter personlig undersøgelser i gang i Berlin og erfarer, at ministeren selv og flere af hans ministerkolleger var positivt indstillet til banksagen i Flensborg.

Til sidst landede akterne med anbefaling fra Berlin i Flensborg, hvor regeringspræsidiets brugte sin tid på det; der gik alt i alt mere end 1 år, før banken den 1. oktober 1927 havde sin autorisation i hænde. Det første regnskabsår blev dog alligevel sat til kalenderåret 1927.

Banken i mellemkrigsårene

Fra Sparekassen overtog man lokaler og ejendom i Nørregade 11-13. Her blev man kun i knap 2 år. Den 1. november 1928 indgås købekontrakt med likvidatoren for »Flensburger Volksbank AG i likvidation« om køb af ejendommen Søndertorv 12-14. Købsprisen var 81.000 guldmark, hvoraf de 11.000 guldmark var for inventaret. Lokalerne i Nørregade tegnede til, efter den udvikling som banken kom ind i, relativt hurtigt at blive for små og da man fik mulighed for at erhverve ejendommen på Søndertorv, opnåede man en bedre beliggenhed og en bankbygning med nyere kontor- og boksanlæg. Indflytningen fandt sted den 15. december 1928.

Som et pusterum i den kronologiske orden i bankens historie og som et lille stemningsbillede fra tiden på Søndertorv bringes nu Helmut Leckband's skitse. Helmut Leckband var i begyndelsen af 1930'erne elev i banken og her

Union-Bank

På Sønderstorv

følger vi træk og begivenheder fra banken, som de står i hans erindring i dag. Han har kaldt sin skitse:

Direktør for portokassen i 1933

Selve årstallet har en historisk klang - rigtignok en, der endnu den dag i dag får alle dem, der oplevede dette årstal, til at få gåsehud: Tusindårsrigets fødselsår!

Den gang skænkede jeg ikke den omstændighed en eneste tanke. Tværtimod. Alle tanker og en forventningsfuld spænding bjergtog mig, da jeg en dag samme år stod ved siden af min far på Søndertorv og kiggede med bankende hjerte på de store bogstaver, der sad over de rundbuede vinduer på en præsentabel bygning: »Union-Bank«.

Som »kunde« kendte jeg lidt til lokaliteterne. Med måneders mellemrum troppede jeg op for at få fars veksler »prolongeret«. Selv om jeg ikke var særlig ferm til »bankgeschæften«, vidste jeg udmærket, at man på en veksler helst ikke skulle nøjes med at betale renter og stempelgebyrer, men også afdrag. Det kunne far over et længere tidsrum ikke. Tysklands katastrofale økonomiske situation omkring årene 1930-32 gav ham ingen mulighed derfor. Man var lykkelig over at kunne tjene til det daglige brød. Og selv det kneb for mange.

Forholdet for elever, der forlod skolen, lignede meget det, vi oplever idag: ingen lærepladser.

Ved »Hansen & Co.« havde jeg fået stillet i udsigt at få overdraget den »flyvende afdeling« (transport af varer på en varecykel) i det første år. Så måtte man se, om jeg kunne bruges til andet. »Rum-Haus Holst« ville indlemme mig som lærling i »destillationsafdelingen« - på prøve; og nu stod vi to - far og jeg - foran »Union-Bank« og skulle have en samtale med selveste direktør Peter Nissen! I parentes bemærket - fars veksler var ikke blevet mindre, så det har nok ikke været så helt let for ham at »gelejde« mig ind i det »allerhelligste«. Jeg blev antaget som lærling med et kvart års prøvetid. To »befriede« mennesker forlod den formiddag »Union-Bank«.

Måske er denne indledning lovlig lang, når man vil benytte lejlighede-

den til at lykønske en jubilar, der har krav på al den hæder og lykønskning, som tænkes kan. Man må nemlig tage i betragtning, at jubilaren dengang stod som en lille dansk bastion - et lille mindretals pengeinstitut - der måtte kæmpe for sin eksistens i en tid, hvor alt gik over gevind.

»Denn heute gehört uns Deutschland - und morgen die ganze Welt« klang som en udfordring, men for anderledes tænkende også som en trussel i de år. At bankens daværende ledelse evnede den balancekunst at hævde sin danske identitet, er så bemærkelsesværdigt, at det ikke må glemmes ved dette jubilæum. Det er et gyldent blad i den laurbærkrans, der tilkommer jubilaren i dag.

Det er naturligt, at man i dag spørger sig selv, hvordan det overhovedet var muligt at overleve i denne eksalterede tid?

Jeg vil tillade mig at dele svaret i to begreber - miljø og indhold. Bankens placering på Søndertorv var et særkende i miljøet. Man kunne ikke undgå at lægge mærke til den. Bygningen, der i stueetagen havde sine banklokaler, på 1. sal advokaterne Ravn & Johannsens kontorer og på 2. sal en praktiserende læge, var i sig selv agtværdig. Hertil kom de nævnte »seriøse« funktioner. Det var simpelthen en bygning, folk følte respekt for.

Til venstre for denne imponante bygning står den dag i dag et herligt gammelt hus med manufakturforretningen »Heesch«. Ikke mindre attraktiv i samme bygnings kælderetage var »Janssens Grogkeller«. Ih - hvor var den enkel, men hyggelig! Janssen havde en stor schæferhund, der allerede hen på formiddagen havde slubret så mange ølsjatter i sig - særlig når det var torvedag - at den lå døddrukken på kørebanelen og højlydt snorkede rusen ud. Alle gæster gav »Max« en tår. Og den labbede det i sig med stort velbehag. Henad aften vågnede den med en vældig kæfert og traskede på stive ben ned i lokalet for at få sig en ny forsyning. »Max« »gik i hundene« i en respektabel alder og blev savnet af alle stamgæster.

I huset til højre for »Union-Bank« lå et kirkekontor i stuen, og i kælderetagen fru Reichs lille, men særprægede delikatesseforretning. Her kunne sultne bankfolk få et stort rundstykke belagt med »echter Land-

schinken« eller »Katenrauchwurst« formedelst tredive pfennig. Og det blev der tit gjort brug af. Hendes »Hühnerbrühe« var legendarisk. Jo, der var miljø for alle pengene, og vi levede godt med hinanden - uanset trommehvirvel og slagsange. Og på den anden side Søndertorv lå »Rohwers Haus für Bürobedarf«. I hans forretning købtes alt, hvad banken havde brug for i det daglige. I tilknytning til chefens kontor var der et lille rum, hvor bankens yngste lærling i ro og mag kunne ryge sin formiddagscigaret, mens de bestilte varer blev pakket sammen. Og frøken Buchholtz stod »Schmiere«, hvis der skulle komme en foresat fra banken for at se, hvor lærlingen blev af.

Torvedagene var højtidsdage. Aldrig har Flensborg været mere attråværdig end på disse. Et spraglet billede af farver, handel og vandel. Midt i det hele levede den lille bank med som et led der ikke kunne undværes i dette samfund. Man hentede vekselpenge, man deponerede eller lånte. I den forstand var netop »Union-Bank« et uundværligt led af et folkeligt element, der var så herligt frigjort for politik. Og indadtil? Det var jo slet ikke en moderne bank. Dens lokale var langstrakt. Gamle pulte, der var så høje, at man måtte dreje sin »buk« adskillige omgange, for at komme i skrivehøjde. Skrivepultene var opstillet på tværs af lokalet. En lang disk gjorde det ud for ekspeditionsafdeling. Her kunne alle - både kunder og funktionærer - stå og snakke hyggeligt sammen.

Pultene havde den vidunderlige egenskab, at en bred skriveplade kunne klappes op. Og det skete i hvert fald hver gang, der kom en sød pige ind i banken. De af personalet, der fik hjertebanken, klappede omgående skriveklappen op og stod ofte to og to og skelede bag om pladen på det vidunderlige væsen, der i første omgang slet ikke anede, at hun var under observation. »Synet« blev indgående diskuteret, indtil enten hr. Schütt eller hr. Wrang rømmede sig eftertrykkeligt. Så klappedes pultlågene ned, og man regnede dobbelt ivrigt.

I grunden kunne man vel dele bankens personale op i generationer. Daniel Schmidt var ældste medlem. Han var værdifuld, ikke mindst fordi han endnu »celebrerede« den gamle fine bankmand.

Normalt havde de store hovedbøger lige bag det stive omslag et sær-

ligt blad, hvorpå der med store bogstaver stod trykt »Mit Gott«. Efterhånden som tiderne blev mere moderne, fandtes dette ikke mere. Men det kunne ikke hindre vores gode gamle Schmidt i at tage sit penneskift og sætte en ny »Lü 8«-pen i, som ved hjælp af en tændstikflamme blev hærdet og bagefter slikket omhyggeligt, for endelig at blive dypet i blækhuset. Imens stod vi unge ansatte omkring ham og oplevede, hvordan han med store sirlige bogstaver skrev sit »Mit Gott« på første side af hovedbogen. Først så blev den taget i brug.

Daniel Schmidt levede i skråtobakkens tidsalder. »Norddeutsche Treuhandgesellschaft« havde dengang den tyske revision - og da en Dr. Brühling, som skulle foretage revision af hovedbogen, undrede sig over, at hjørnerne af bladene bulnede så meget, fik han prompte den forklaring, at det var »skråtobakken af gamle Schmidt«. Da var Schmidt allerede gået ind i et velfortjent otium.

Nuværende generalsekretær Hans Ronald Jørgensen var dengang min første foresatte. Et år længere i tjenesten end jeg. Det var ham, der med megen patos udnævnte mig til »direktør for portokassen«, et job, som jeg dengang tog ret uhøjtideligt. Efter almindelig fyraften sad den yngste lærling og slikkede frimærker på alle de mange breve og postkort. Man havde efterhånden (en fornemmelse) i fingerspidserne om brevet havde overvægt eller ej. Havde det det, så måtte portoen fordobles. Nu kunne man selvfølgelig snyde ved at notere i portobogen, at enkelte breve havde overvægt og så selv indkassere dobbeltportoen. Tolv pfennig var dengang tre »Sport« cigaretter - og med fem mark i lommepege om måneden var fristelsen naturligvis stor.

At samme Dr. Brühling må have haft en anelse om dette, tænkte den unge lærling ikke på. Men en god revision opdager alt. Midt i revisionen kom denne »ærkeengel« ud og ville se portobogen. Ud af sin tegnebog halede han så konvolutter fra forretningsforbindelser, som Union-Banken havde. Hvordan han havde fået fat i dem, aner jeg ikke noget om den dag i dag. Men han havde dem! Han kontrollerede så, om portobogen udviste de samme portobeløb, som der var sat på brevene. Og det var der heldigvis. For jeg røg nemlig »selvdrejede« af »Schwarzer Krause«. Det gør jeg ikke mere - al den stund det mærke

afgiver så megen tjære, at man kan asfaltere adskillige skolegårde med det.

Et lille samfund i et mindretal lever under slige kår intenst sammen. Man kommer hinanden ved, fordi alt er så snævert, at intet undgår nogens opmærksomhed. Bankens personale levede med i deres kunders tilværelse. Vi glædede os over, når een af dem klatrede op i de »sorte« tal, og vi rystedes af angst, når en gik for langt ned i de »røde«. De var jo vore egne. Ja - og så kunne vi more os over vore originaler, der netop på grund af deres originalitet var med til at »bære samfundet«. For eksempel budet fra den »Slesvigske forening«, gamle Hollensteiner, der kom i banken hver eneste dag. Han røg en snadde, der godt kunne betegnes som et stykke af ham selv. Længe efter at han var gået, stod en duft af sødme tilbage i banklokalet. Til sidst kunne jeg ikke nære mig. »Hollensteiner, hvad er det dog for en herlig tobak, du ryger«, spurgte jeg. Uden et ord viste han mig pakken »Golden flower«! Jeg købte den og røg den. Og aldrig har jeg røget værre hø. Men duften var vidunderlig. Kommet mig på så nært hold, mente Hollensteiner åbenbart, at jeg var moden til at hverves for »Korforeningen«, hvor han også lagde stemme til. Da jeg tøvede, afventede Hollensteiner et gunstigt øjeblik. Det indtraf, da han en dag var så heldig at mødes med gamle fru Rohde i banken. Han vinkede ivrigt med snadden. »Se«, sagde han, »her er een af mine sangfugle«.

I dag tror jeg, at jeg alligevel burde have taget mod tilbudet. Dengang var jeg for ung og uerfaren.

Vores husmester og bankbud var en original. Han var så heldig gift, at hans kone havde kunnet overtage den private finansforvaltning. Han fik ugentlige lommepege, og tildelingen var knap. I sin kvide søgte han og fandt hobbyer, som kom os allesammen til gode. Hans domæne var fyrkælderens. Og her blev han efterhånden storforbruger af »Pelikan-Kleber«. Selveste gamle Rohwer spurgte »Sig mig, hvordan kan I bruge et helt kilo klister i løbet af en uge«. Det kunne vi såmænd nemt, når vor husmester kom i ekstase! Så tapetserede han alle kælderens vægge med de nyeste omslagsblade af kulørte ugeblades film-skønheder. Og selv om pornobølgen dengang kun gav sig udslag i små

spagfærdige skvulp, så fandt han de mest raffinerede frem og tapetserede alle vægge i fyrrummet med de spraglede billeder. Det blev så vort »åndehul«. Og vi dækkede hans limforbrug, så godt vi kunne. Og hvorfor, vil så en nøgtern læser af et jubilæumsskrift sige, nævnes disse oplevelser, når man muligvis kunne fremdrage helt andre og mere vægtige ting.

Nuvel - det kunne man sagtens. Og i den tid, jeg har levet bag »Union-Bankens« skrivepulte, oplevede jeg så uendelig meget, der kunne kaste et gyldent skær over de år. Når disse minder fremdrages, er det for at understrege, at denne danske institution bestod af et udpluk af mennesker, der levede og oplevede en ganske almindelig hverdag, der i grunden slet ikke var så almindelig. Uden om os gjaldede fanfarer og fyndord, som var os så uendelig fremmede. I alt dette måtte banken vise sit seriøse ansigt mere end nogen anden tilsvarende institution. Og den evnede det i takt med, at der inden for dens mure gaves mulighed for at mennesket - uanset dets særvaner og svagheder - fik lov at leve. Derved voksede det sig så stort, at det kunne overleve.

At kunne sige det om en institution, er vel det største og bedste omdømme, der kan gives en sådan.

I årene der siden er gået, har banken skiftet miljø. Den ligger nu i et andet af byens områder. Men en ikke mindre dansk fortid lægger navn også til den periode. Et generationsskifte - endda flere - har fundet sted.

Man kunne så fristes til at spørge: hvad ville Peter Budach, Jørgen Søgård og Andreas Dall, der næsten dagligt havde deres gang i den gamle banks lokaler synes om Union-Banks placering.

Muligvis ville de kigge lidt desorienteret ud over den nye, moderne indretning. Men ikke længe. Stedet, hvor banken nu ligger, ville være dem bekendt. Miljøer skaber ikke institutionen - ligesom klæder ikke skaber folk. Indholdet - traditionen - er det alt afgørende. Og over bygningens facade står stadig det forpligtende navn - »Union-Bank«. Det står for, hvad der har været dansk igennem hundrede år: med penge som middel - men mennesket som midtpunkt.

Hjertelig til lykke!

Helmut Leckband

Som nedfældet i overenskomsten med den daværende Spare- og Lånekasse beholdt gårdejer Peter Budach, Hornskov, formandsposten i bankens tilsynsråd i de første 10 år. I 1937 gik grosserer Cornelius Hansen ud af direktionen. Direktør Peter Nissen fortsætter som enedirektør og Cornelius Hansen indvælges i tilsynsrådet og bliver dets formand. Disse to mænd fører Union-Bank gennem de svære førkrigsår og igennem krigsårene.

Danmarks Nationalbank og Union-Bank

Siden 1844 havde Nationalbanken haft sin filial, Filialbanken, i Flensborg (se den samtidig udkomne bog af O. Hornby: Striden om Filialen), og dens forretninger blev i 1930'erne mindre og mindre. Nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs og den øvrige direktion i København kom efterhånden til den slutning, at Filialbanken på et eller andet tidspunkt måtte lukkes. Der var efterhånden kommet så mange krav fra Nazistyret, og et af de sidste, om indlemelse af Filialbanken i den tyske banksammenslutning, fik København til at tage det endelige skridt om nedlæggelse.

Nationalbankdirektør Bramsnæs og direktør A. Halberg, Filialbanken, henvendte sig til Union-Bank, idet C. V. Bramsnæs var kommet på den tanke, at man, som compensation overfor de danske kredse for en nedlæggelse af den danske nationalbank-filial, kunne gøre Union-Bank til

en mere betydende dansk bank ved at skaffe den mere kapital og en mere central plads i byen.

Henvendelsen blev forelagt tilsynsrådet i november 1938 i form af en forespørgsel fra de to ovennævnte om mulighederne for, at Union-Bank overtog den i Filialbanken arbejdende kapital. Samtidig var det ønskeligt, om banken forhøjede sin aktiekapital fra de 270.000 rigsmark til 500.000 rigsmark mod, at Danmarks Nationalbank tegnedes den nye kapital på 230.000 rigsmark. Endelig skulle Union-Bank flytte til Storegade 2 i Filialbankens ejendom, som dog forinden skulle underkastes en til formålet nødvendig ombygning. Henvendelsen blev drøftet indgående; man havde betænkning ved forhøjelse af kapitalen, »eftersom beregninger viste, at man ville have svært ved at udbetale udbytte på den forhøjede aktiekapital med den forhåndenværende balance og med de forøgede skatter, som ville følge af en evt. større udbyttebetaling. Men sagen skulle fremmes til en tilfredsstillende løsning for parterne«. Tilsynsrådet gav formanden, grosserer Cornelius Hansen, og direktør Peter Nissen fuldmagt til at forhandle videre.

På et møde i København i marts 1939 opnås der enighed med Nationalbanken om at:

1. Union-Bank overtager Filialbankens lån og øvrige aktiver (ca. 600.000 rigsmark), som indskud til en nærmere fastsat rente.
2. Filialbanken foretager en ombygning af sin bank-ejen-

Storegade 2, fra 1844-1939

dom Storegade 2, og overdrager efter endt ombygning ejendommen til Union-Banken til den bogførte værdi ca. 25.000 rigsmark plus omkostningerne ved ombygningen, ialt minimum 100.000 rigsmark.

3. Nationalbanken erklærer sig rede til at tegne 230.000 rigsmark af indskudsbeløbet som aktiekapital i Union-

Bank, såfremt lovgivningsmagten foreskriver en forhøjelse til $\frac{1}{2}$ mill. rigsmark for de bestående aktieselskabers vedkommende.

Disse betingelser sanktioneres af tilsynsrådet. Dernæst går ombygningen af Storegade 2 i gang. De der eksisterende tekstil- og grønthandlerbutikker lukkes, og der bygges banklokaler i hele stueetagen. På 1. sal i Filialbankens tidligere lokaler indrettes kontorer til sagfører Chr. Ravn, som også boede over banken på Søndertorv. Og på 2. sal indrettes lejlighed til direktør Peter Nissen. Det går trægt med byggeriet, for midt i det hele bryder krigen ud. Arbejdskontoret havde givet tilladelse til, at arbejdet kunne udføres, men kun »såfremt der indføres arbejdskraft fra Danmark«. Dette ændres tilsyneladende efter forhandlinger, da det er overvejende flensborgske håndværkere, som udfører ombygningen. Adskillige materialer bl.a. jern må dog hentes i Danmark. Efter de sidste vanskeligheder med materialer og håndværkere kan man dog flytte ind den 9. december 1940.

Købekontrakten bliver imidlertid først udfærdiget under den 15. december 1941, og da pr. fuldmagt fra Danmarks Nationalbank til sagførerens fuldmægtig (forsiden, se side 67). Købsprisen blev på ialt 150.000 rigsmark, hvoraf de 10.000 rigsmark var for inventar. Filialbanken anmeldes af Handelsregisteret i Flensborg med udgangen af 1941, og i Nationalbankens beretning for året 1941 fremkom bl.a. følgende om arrangementet:

Erste Abschrift
Urkundenrolle
Nummer 144 des Notarregisters für 1941

Zur Urschrift sind *R.N.*, in Worten:
..... verwendet.

Flensburg, den ~~15. Dezember 1941~~
L. S. gez. Christian Ravn
Notar

Verhandelt

Flensburg, den ~~15. Dezember 1941~~

Vor mir, dem unterzeichneten Notar

~~Rechtsanwalt~~ Christian Ravn

mit dem Amtssitz zu Flensburg,

erschien heute von Person bekannt:

1. der Bürovorsteher Franz Kochansky aus Flensburg, als Bevollmächtigter der Danmarks Nationalbank in Kopenhagen K, Rechtsnachfolgerin der dänischen Matbaalbank in Kopenhagen,
2. der Bankdirektor Peter Nissen aus Flensburg, als vertretungsberechtigter Vorstandsmitglied der Union-Bank, Aktiengesellschaft in Flensburg, Grossestrasse 2.

Die Erschienenen erklärten:

Wir haben folgenden Kaufvertrag abgeschlossen, nämlich die "Danmarks Nationalbank" als Verkäuferin und die Union-Bank A.-S. als Käuferin.

»Den trufne ordning, hvorefter Union-Bank A/S har overflyttet sin virksomhed til smukke og tidsvarende lokaler i den af Filialbanken hidtil benyttede ejendom, og hvorved banken tillige har fået rådighed i sit arbejde over den af Filialbanken hidtil benyttede kapital, anses af Nationalbanken for at være en tilfredsstillende løsning af spørgsmålet om afvikling af filialen i Flensborg, idet man føler sig overbevist om, at Union-Banken under den nye ordning vil være bedre i stand til at varetage de økonomiske interesser, der er knyttet til det danske mindretal i Sydslesvig«.

De tidligere hjemsteder

Ejendommen, Nørregade 11-13 sælges i 1930, men i 1934 overtager banken den igen ved tvangssalg. Senere forsøg på at sælge ejendommen lykkes ikke og den er den dag i dag i bankens besiddelse. Der er i de gamle banklokaler indrettet en café, Marien Café.

Banklokalerne på Søndertorv bliver efter flytningen til Storegade 2 ledige. De udlejes en lang årrække med forkøbsret til bysparekassen, som i maj 1951 køber ejendommen.

Banken efter 2. verdenskrig

Banken fortsætter sin talmæssige vækst krigen over. Af protokollerne antydes krigen kun indirekte ved, at generalforsamlingernes deltagere tilsyneladende indskræn-

Union-Bank

*Storegade 2
efter ombygningen
i 1940*

Storegade 2, ekspeditionslokalet fra 1940

kes, således at generalforsamlingen i nogle af årene holdes i bankens eget lokale. Ja, et år er det helt forbudt (1944) at afholde generalforsamling; tilsynsrådet og direktionen alene må i.h.t. dagældende lov godkende et aktieselskabs regnskab.

Valutareformen i 1948 bringer med omstillingen til DM uhyre meget arbejde med sig for både ledelse og personale. Der søges og fås dispensation for at undlade at aflægge regnskab og for at afholde generalforsamling, således at der

først i 1951 kommer et samlet regnskab for omstillingsperioden. Det var dog ikke sådan, at bankens regnskabsmæssige situation i den tid helt var ude af kontrol, for det hamburgske revisionsselskab »Treuverkehr«, som lige siden 1930 havde og stadig har revideret de årlige regnskaber, havde overvåget, at alt gik lovmæssigt til, et forhold, som sikkert gjorde, at myndighederne på intet tidspunkt hverken under eller efter krigen kunne sætte en finger på banken eller dens regnskaber.

Midt i omstillingsperioden dør direktør Peter Nissen - i november 1950. Over 30 års slidsomt virke for sparekasse og bank var dermed til ende. Direktør Nissen fik banken godt i gang trods skepsis fra sparekassefolkenes side, han bragte den til den nuværende beliggenhed og han førte den sikkert gennem krigens år. Union-Bank er direktør Peter Nissen en varm tak skyldig.

Som efterfølgere for direktør Peter Nissen vælger tilsynsrådet bankens tidligere kasserer, prokurist Chr. Schütt og fuldmægtig Johan Wrang.

Efter valutareformen må banken praktisk talt igen begynde på »bar bund«. Egenkapitalen var blevet reduceret fra en aktiekapital på 270.000 rigsmark og reserver på godt 200.000 rigsmark til hhv. 75.600 DM i aktiekapital og godt 1.000 DM i reserver. Noget må gøres og på et møde i »Borgerforeningen« tidligt på året 1951 drøfter en kreds af bankens venner og aktionærer, hvad man kan gøre. Direktør Anker Nissen fra Gråsten Bank slår til lyd for, at aktie-

kapitalen straks må bringes op på 300.000 DM, så banken kan få en tilstrækkelig kapital at arbejde med. Det havde vist sig vanskeligt at arbejde med den lille nedskrevne aktiekapital.

Blandt flensborgerne var der tvivl om mulighederne for at rejse så stor en kapital, som dette beløb efter tidens svære situation var. Bl.a. var bypræsident, grosserer I. C. Møller skeptisk. Som svar på hans udtalelse sagde direktør Nissen, Gråsten Bank: »Hvis De tegner de første 5.000 DM i aktier, så tegner jeg de næste 5.000 DM« og dermed var aktietegningen begyndt. Atter engang gik henvendelse til Danmark om støtte til aktieudvidelsen. Således rettede direktør Nissen, Gråsten Bank på generalforsamlingen for de danske provinsbankers forening på Nyborg Strand i maj 1951 en appel til de danske provinsbanker om at deltage i tegningen af de nye Union-Bank-aktier. Hovedbankerne i København blev også bevæget til at deltage. Danmarks Nationalbank gav beredvillig sin tilladelse til, at institutioner og privatpersoner efter ansøgning i de enkelte tilfælde kunne deltage i tegningen. Efter en energisk indsats fra Gråsten Banks ledelses side sluttes tegningen med succes i begyndelsen af december 1951, som en af de første ny-tegninger af bankaktier i Vesttyskland efter krigen.

Den nye kapital satte banken i gang igen. Balance og omsætning voksede og allerede 2 år senere, i 1953, må banklokalerne udvides første gang; 2 værelser af en bag

lokalerne liggende lejlighed inddrages til banken, og der bliver plads til indretning af maskinbogholderiet.

En ny lov om medbestemmelse træder i kraft i marts 1952 og foreskriver, at to af bankens personale skal indvælges i tilsynsrådet. Detaillerne om fremgangsmåde for valg etc. er endnu ikke i 1952 så vidt fremme, at dette kan ske. Først i 1955 indtræder de første personalerepræsentanter: fuldmægtig Franz Pinn og assistent Otto Christiansen (i dag medlemmer af bankens direktion) i tilsynsrådet.

Ved generalforsamlingen i 1955 trådte bankens mangeårige formand for tilsynsrådet og tidligere meddirektør, grosserer Cornelius Hansen, på grund af sygdom ud af tilsynsrådet. Den 21. oktober samme år afgik Cornelius Hansen ved døden, og i hans eftermæle hed det: »Gennem mange år stillede han sin værdifulde arbejdskraft, sine rige erfaringer og sin modne viden i bankens tjeneste. Vi vil stedse mindes ham i taknemmelighed«. Til ny formand valgtes købmand Jep Clausen.

Kapitaludvidelse nr. 2

Forretningsudvidelsen kræver i 1956, at aktiekapitalen fordobles. Forslaget herom forelægges generalforsamlingen i april. Tegningskursen sættes til 103 % for gamle aktionærer og 113 % for nye aktionærer. Atter en gang stiller Danmarks Nationalbank sig velvillig overfor bankens danske aktionærer og giver sin tilladelse til at de deltager i teg-

Efter ombygningen i 1968

ningen. Gråsten Bank, hvis direktør Anker Nissen siden sidste aktieudvidelse var medlem af tilsynsrådet og siden 1955 dets næstformand, trak atter et stort læs med tegningen i Danmark.

Med endnu en nyttegnet kapital i ryggen fortsætter banken sin vækst. Der må udvides lokalemæssigt igen i 1961. I marts 1964 købes naboejendommen, Storegade 4, efter flereårige forhandlinger af likvidatoren i boet efter Süd-

schleswiger Verlag »Der Schleswiger« for 450.000 DM; derved åbnes mulighed for skabelsen af Union-Bank-gården, som den fremtræder i dag. Denne store udvidelse finder sted i 1967/68.

På generalforsamlingen i 1959 træder bankens formand, købmand Jep Clausen tilbage og til ny formand vælges købmand Carl Peetz. Næstformandsposten nybesættes samtidig, idet borgmester, dr. jur. Helmuth Christensen indtræder i stedet for bankdirektør Anker Nissen.

Efter ombygningen i 1968

Et yderligere personskifte i bankens ledelse sker i efteråret 1964, efter bankdirektør og vicebypræsident Johan Wrang's pludselige død. Til efterfølgere for direktør Wrang vælges prokurist Franz Pinn og fuldmægtig Otto Christiansen.

Efter 2. verdenskrig begynder banken under dir. Schütt og dir. Wrang's ledelse en stærk udvikling. Den vokser til at blive en fuldt moderne bank med alle de faciliteter, som en sådan kan tilbyde kunderne i et hastigt ekspanderende samfund.

Trods oprettelsen af fællesmarkedet i 1957 viser vore forretningsaktiviteter med Danmark stadig støt stigning, samtidig med at kundekredsen i selve byen vokser. Det bliver slet og ret en bank, hvor kunden er personlig bekendt og altid i centrum.

Kapitaludvidelse nr. 3

På generalforsamlingen den 23. august 1965 vedtages det endnu engang at udvide aktiekapitalen, denne gang med 600.000 DM til 1.200.000 DM. De gamle aktionærer kan tegne aktier i forholdet 1:1 til kurs 105 %. Det beløb, som ikke blev tegnet af de gamle aktionærer, blev udbudt til nye aktionærer til kurs 155 %. De 600.000 DM nye aktier blev hurtigt tegnet, der opstod endog en overtegning, således at ikke alle ønsker om at blive aktionær i banken, kunne opfyldes. Efter den dengang affattede tegningsop-

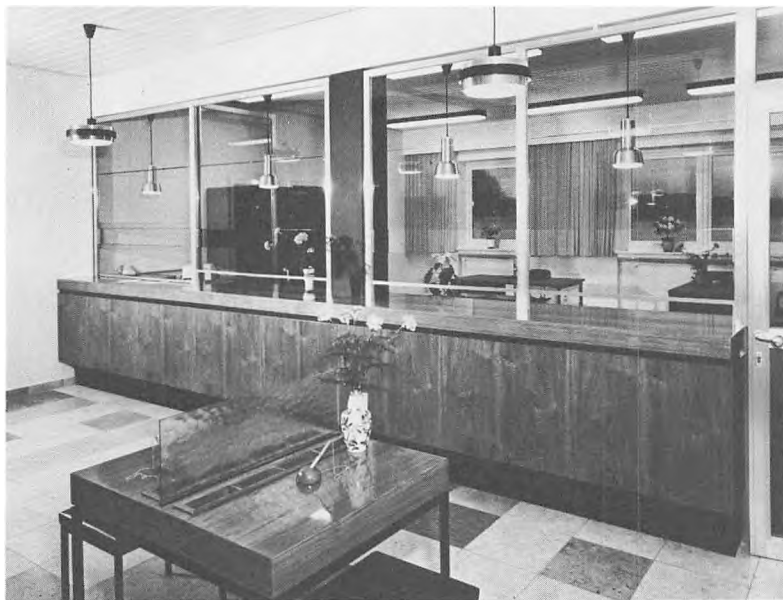

Filialen i Harrislev ved indvielsen, januar 1968

gørelse at dømme viste det sig, at det samlede antal aktionærer nu var fordelt med lige mange aktionærer nord og syd for grænsen.

Filialen i Harreslev

Bankens ekspansion fortsatte og den 12. januar 1968 kunne en blandt aktionæerne længe ønsket filial indvies. Det var på Søndergade 89 i Harreslev skråt overfor rådhuset i en af

Ekspeditionslokalet i Harrislev, januar 1968

banken til formålet opført ejendom. Den var opført med god udenomsplads, og i stueetagen blev desuden indrettet kontor til Slesvigsk Kreditforening, hvis forretningsfører samtidig tiltrådte tjeneste i banken som filialens bestyrer. Filialen udviklede sig støt og roligt, en særlig stigning i aktiviteten i Harreslev fandt sted i 1974, hvor Storegade i Flensborg lå i stadig opgravning, således at kunderne havde vanskeligheder med at komme frem til hovedsædet,

specielt med bil. Mange af bankens kunder kørte og kører stadig til Harreslev for at ordne de daglige forretninger.

Fra den nyere tid

Efter mange års tro tjeneste først i Spare- og Lånekassen og senere i Union-Bank trak bankdirektør Chr. Schütt sig med udgangen af 1970 tilbage i en alder af 70 år. Til hans efterfølger valgte tilsynsrådet bankfuldmægtig Hans Erik Hansen fra Roskilde.

1975: Vindeltrappen til første sal

Første salen ved indvielsen i jubilæumsåret

Med Danmarks indtræden i fællesmarkedet fra 1. januar 1973 øger vi vore bestræbelser på endnu mere at blive et naturligt bindeled for det danske erhvervsliv i overgangen til det store interessante marked, som vi i nabolandet kan byde på.

I foråret 1974 byttede formanden og næstformanden plads i tilsynsrådet, idet købmand Carl Peetz efter 15 års virke som formand ønskede at blive aflastet fra denne post

Første salen ved indvielsen i jubilæumsåret

på grund af alder. Borgmester, dr. jur. Helmuth Christensen, er i dag tilsynsrådets formand.

Jubilæumsåret

Efter nogle vanskelige år rent trafikmæssigt, hvor Storegade i lange perioder var præget af den ene opgravning efter den anden, fremtræder Storegade i jubilæumsåret som en livlig gågade. Desværre er parkeringspladsen, der indrettedes i 1968, endnu lukket for vore kunder, men der er

Første salen ved indvielsen i jubilæumsåret

begrundet håb om, at der i den allernærmeste fremtid kan etableres en til- og frakørsel bagud, således at den kan befares af kunderne fra Nørregårdender.

Vor markering af jubilæumsåret begyndte i foråret med udbetaling af en jubilæumsbonus på 10 % til vore aktionærer. I banken er blevet frisket op ude og inde, og i slutningen af maj kunne vi tage smukke nyindrettede lokaler på 1. sal i brug. Det var blevet nødvendigt med mere plads til kreditafdelingen, direktionen og tilsynsrådet, og efter at

vi havde fået åbnet mulighed for i den os tilhørende nabo-
ejendom at indrette andre kontorfaciliteter til sagfører, dr.
H. Beckmann, blev førstesalen over banklokalerne ledig til
den ønskede udvidelse. En vindeltrappe i banklokalet for-
binder de bestående lokaler med udvidelsen. Således har
vi i dag også bank i de lokaliteter, hvor Filialbanken, før
overladelse af ejendommen til Union-Bank, i sin tid i
næsten 100 år havde til huse.

Fremtiden

Nationalbankdirektør Bramsnæs' fremsynede tanker om
at gøre Union-Bank til en mere betydende bank har såle-
des holdt stik. Den centrale placering og bankens særlige
funktion i grænselandet har gjort og gør, at vi i dag, trods en
stadig stigende og større konkurrence blandt de nu 14 pen-
geinstitutter i Flensborg - størstedelen filialer af lands- el-
ler egnsdækkende institutter - har kunnet befæste og ud-
bygge vor position i byen. Som en medlevende faktor med
bred berøringsflade på begge sider af grænsen og på basis
af to sprog vil vi også fremover have grobund for vor virk-
somhed i grænselandet.

Mit dem Jahre 1864 schied Flensburg aus der dänischen Monarchie aus. Weit zurück in der Geschichte und ungeachtet aller Teilungen des Herzogtums Schleswig nach 1460 hatte die Stadt nahe Verbindung zum dänischen König.

In den Friedensverhandlungen nach 1864 wurde festgelegt, dass Preussen und Österreich die Herzogtümer gemeinsam verwalten sollten. Aber nach dem unmittelbar darauf folgenden Krieg zwischen diesen Staaten, in dem Österreich unterlag, wurden beide Herzogtümer im Jahre 1867 Preussen einverleibt.

Welche politische Wirkung hatte dies auf die Entwicklung der Stadt? Alle dänischen und schleswigschen Beamten, die nicht bereit waren, eine Loyalitätserklärung abzugeben, wurden mit preussischen oder stark prodeutschen Beamten ausgetauscht. In der folgenden Zeit entwickelten sich in der Stadt drei politische Richtungen, die dänische, die bis zur Reichstagswahl 1871 die stärkste war, die schleswig-holsteinische und die propreussische.

Schon früher war Flensburg aufgrund seiner geographischen Lage an der Förde mit günstigen Bedingungen für Handel und Schifffahrt und einer nach und nach stark gewordenen Handelsflotte - zeitweilig mit über 300 Schiffen - der wirtschaftliche Mittelpunkt des Herzogtums Schleswig gewesen. Es nahm sogar in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts die Stellung einer der grössten Handels- und Industriestädte der Monarchie ein und wurde nur von Kopenhagen und Altona übertroffen. Diese Entwicklung war nicht zuletzt bedingt durch den Handel der Flensburger Reeder mit Dänisch-Westindien und den sich hieraus ergebenden Handel mit eingeführten tropischen Erzeugnissen und ihrer industriellen Veredelung. Ausser dem von der Schifffahrt abhängigen Handel spielten Industrien wie Schiffbau, Zuckerraffinerien, Ölmühlen, Tabakfabriken und die Branntweinherstellung eine grosse Rolle. Aber mit der Eingliederung Schleswigs in den deutschen Zollverein im Jahre 1864 ging das Hauptabsatzgebiet der Stadt im Norden verloren. Ein Versuch, die alten Verbindungen durch Handelsabsprachen wieder zu beleben, schlug fehl. Erst nach Frankreichs

Niederlage im Deutsch-Französischen Krieg als Preussen in den Friedensverhandlungen grosse Kriegsentschädigungen verlangte und auch erhielt, kam es in dem gleichzeitig errichteten Kaiserreich zu starken Geldzuflüssen. Auch Flensburg zog hieraus Nutzen und die Stagnation der Stadt wurde allmählich überwunden. Die allgemeine wirtschaftliche Blüte ermöglichte auch hier die Gründung neuer Betriebsstätten. Wieder lag die Initiative bei Reedern und Kaufleuten. Dampfschiffe wurden eingesetzt und der Frachtverkehr mit anderen Hafenstädten aufgenommen. Der Handel musste gleichzeitig seine stark aussenwirtschaftlich geprägte Struktur ändern und sich auf den Binnenhandel mit dem Umland einstellen. Durch den Bau neuer Eisenbahnen und durch grosse Hafenerweiterungen wurde nun Hamburg zur Handelsmetropole Norddeutschlands.

In Flensburg erlebte die Industrie einen bedeutenden Aufschwung durch die Errichtung der Schiffswerft im Jahre 1872 und einiger Brauereien und Spritfabriken. Die Eisen- und Maschinenindustrie weitete ihre Produktion auch auf die Herstellung von Holzverarbeitungsmaschinen und solche für die mehr und mehr mechanisierte Landwirtschaft und ihre Nebengewerbe aus.

Flensburg um 1875

Flensburg war zu dieser Zeit eine Stadt mit ca. 26.000 Einwohnern und einer Fläche von ca. 2.700 ha. Man befand sich in der sogenannten »Gründerzeit«. Die vorerwähnte Blütezeit nach dem Deutsch-Französischen Krieg und der Errichtung des Kaiserreiches mit ihrer starken wirtschaftlichen Aktivität fand ihren Niederschlag auch in der Vermehrung der Geldinstitute der Stadt. Seit 1819 bestand in Flensburg die »Spar- und Leihkasse« (heute Stadtparkasse), die im Jahre 1834 auch die Vergabe von Krediten in ihren Tätigkeitsbereich aufgenommen hatte. Die dänische Nationalbank unterhielt seit 1844 eine Filiale (»Filibanken«) in der Stadt. Als Gegengewicht hierzu wurde 1868 eine Niederlassung der Preussischen Staatsbank errichtet, die 1876 von der Deutschen Reichsbank übernommen wurde. 1872 wurde

eine Filiale der »Kieler Bank« eröffnet, die jedoch zwei Jahre später in die neu gegründete Bankaktiengesellschaft »Flensburger Privatbank« (die jetzige Filiale der Vereins- und Westbank) aufging. Fünftes Geldinstitut in der Stadt war der ebenfalls 1872 auf genossenschaftlicher Basis errichtete »Flensburger Creditverein« (heute Creditbank AG und im vollen Besitz der Vereins- und Westbank). Ausgenommen »Filiabanken« war diesen Instituten gemeinsam, dass sie von dem deutschgesinnten Bevölkerungsteil geschaffen waren.

Gustav Johannsen und »Landboforeningen for Flensborg og Omegn«

In den ersten Jahren nach 1864 schien das Dänentum in einem gewissen Grade gelähmt. Man hatte viele dänischgesinnte Mitbürger verloren, teils durch Ausweisung, teils durch Fortzug. Die Einführung der vielen deutschen Gesetze und Verordnungen hemmte diejenigen, die geblieben waren. Hier und da kam es zu kräftigen Protesten oder zu Deputationsreisen nach Berlin, besonders um dem im § 5 des preussisch-österreichischen Friedensvertrages festgelegten Anspruch auf eine freie Volksabstimmung über die endgültige Staatszugehörigkeit Geltung zu verschaffen. Wechselnde preussische Verwaltungsbeamte in der Stadt trugen mit ihrem Hang, das Dänische zu unterdrücken, mit dazu bei, die Reibungen in der Bevölkerung aufrechtzuerhalten. Einer der Lichtblicke für den dänischen Bevölkerungsteil war die grosse Gemeinschaftsfahrt nach Kopenhagen im September 1865. An der Reise nahmen so viele Flensburger teil, dass die »Flensburger Norddeutsche Zeitung« unter anderem schrieb: »... in diesen Tagen musste die Stadt ganz auf Fische verzichten, weil alle Fischweiber mit auf Reisen waren«.

Eine der Persönlichkeiten, die in der dänischen Arbeit führend wurden, war Gustav Johannsen. Er hatte nach dem Kriege seine Stellung als Lehrer in Langballig verloren und verzog darauf nach Lolland, wo ihm eine Stellung angeboten wurde. Er lehnte jedoch ab und wenige Monate danach kehrte er nach Flensburg zurück. Er wurde Lehrer an

der Privatschule von A. C. C. Holdt. Aufgrund seiner Teilnahme an der Wahlagitation des Jahres 1867 wurde er abermals verabschiedet. Hiernach betrieb er die dänische Buchhandlung in der Norderstrasse. Im Oktober 1869 wurde er Mitbegründer von »Flensborg Avis« und fungierte während der ersten Jahre als dessen Herausgeber. Wenige Jahre darauf wurde er Redakteur und musste daher die Buchhandlung auf einen anderen übertragen. Darüber hinaus war er während einer Reihe von Jahren Stadtverordneter und Kirchenältester von Sankt Marien. Allmählich gab es keine dänische Arbeit, an der er nicht teilnahm, entweder als Vorsitzender (z. B. im »Borgerforeningen«, »Enigheden« und der »St. Knudsgilde«) oder als Mitglied des Vorstandes. Eine der vielen Vereinigungen, in denen er tätig war, war »Landboforeningen for Flensborg og Omegn«, die 1866 gegründet wurde. Die Vereinigung entstand fast durch einen Zufall. Eine Reihe dänischgesinnter Männer aus dem nordwestlichen Teil des Kreises war im Oktober 1865 auf Veranlassung von Hofbesitzer Chr. Nielsen aus Vejbæk in der Gemeinde Bov bei Weinhändler Colding in Flensburg zusammengekommen, um über die Vorbereitungen für die Wahl zur Ständeversammlung zu beraten. Während der Besprechungen kam man zu der Ansicht, dass es aufgrund des Verhältnisses zwischen Preussen und Österreich zu keiner Wahl kommen würde. Aber da man nun einmal beisammen war, wurde die Gründung einer Lesevereinigung erörtert. Ebenfalls in dieser Versammlung wurde von dem Volkshochschulvorsteher Wiinsted die Gründung einer landwirtschaftlichen Vereinigung für die dänisch sprechenden Landwirte des Kreises vorgeschlagen. Diese neue Vereinigung wurde gleich darauf gegründet und war vom ersten Tage an äusserst rege durch Abhaltung von Versammlungen und Vorträgen in dänischer Sprache. Die Behörden betrachteten dieses Wirken nicht mit Wohlwollen und versuchten fast ständig, Hindernisse in den Weg zu legen.

Der Vorschlag zur Errichtung einer Sparkasse

»Landboforeningen« setzte jedoch seine Tätigkeit fort und auf einer Hauptversammlung am 18. November 1874 schlugen die Mitglieder Redakteur Gustav Johannsen und Landwirt A. Randbøll, Jarplundhof, die Gründung einer Spar- und Leihkasse vor. Der Vorschlag wurde angenommen und ein Ausschuss zur Ausarbeitung der Satzung für die zu gründende Sparkasse gebildet. In verschiedenen Versammlungen wurde weiterberaten und in der letzten, am 24. März 1875, beschloss man, die Gründungsversammlung auf den 27. desselben Monats einzuberufen.

In den noch vorhandenen Protokollen ist leider nichts über die Beweggründe zur Errichtung der Sparkasse notiert, aber es ist zu vermuten, dass Gustav Johannsen und A. Randbøll und wahrscheinlich auch andere Ausschussmitglieder aufgrund ihrer engen Verbindungen mit anderen Dänischgesinnten in Nordschleswig auf den Gedanken kamen.

Gerade in Nordschleswig waren in den verflossenen fünf Jahren nicht weniger als 16 private Sparkassen gegründet worden und zwar alle auf dem Lande und wahrscheinlich auf Beschluss von landwirtschaftlichen Vereinigungen oder Landwirten. Die vielen Gründungen spiegelten die guten Bedingungen für die Landwirtschaft und das Vordringen der Geldwirtschaft wider. Aber die guten Zeiten brachten steigende Preise für landwirtschaftlichen Besitz mit sich und dies führte dazu, dass bei Übernahme eines Hofes auf dem Erbwege der Übernehmende oft bedeutende Summen an seine Geschwister auszahlen musste. Das dadurch ausgeweitete Kreditbedürfnis musste von den gegründeten Sparkassen befriedigt werden. Die Gründe dafür, dass in jenen Jahren hauptsächlich private Sparkassen ins Leben gerufen wurden, beruhten zum Teil darauf, dass diese nicht den strengen und engen Ausleihebedingungen der öffentlichen Kassen unterlagen, zum anderen auch darauf, dass die Behörden nur in Ausnahmefällen bei Gründung neuer privater Sparkassen Einfluss nahmen. Besonders das letzte war von grosser Bedeutung für den dänischen Bevölkerungsteil in Flensburg und Nordschleswig.

Die Gründung der »Spare- og Laanekasse for Flensborg og Omegn«

Die vom Ausschuss ausgearbeitete Satzung für die Spare- og Laanekasse wurde den Gewährsträgern vorgelegt. In dieser Sitzung wurde auch der erste Vorstand gewählt. Er bestand aus:

Redakteur Gustav Johannsen, Flensborg
Kaufmann Jes Thaysen, Slukefter
Hofbesitzer und Gastwirt Karsten Thomsen, Frøslev
Privatier G. Budach, Prinsensgaard
Hofbesitzer Johs. Möller, Harrislee
Hofbesitzer J. B. Lorenzen, Frydendal
Landwirt A. Randbøll, Jarplundhof.

Es wurde ein haftendes Kapital von 10.000 Mark gezeichnet, verteilt auf 50 Anteilseigner mit einer Haftung von 200 Mark für jeden.

Am Eröffnungstag der Spare- og Laanekasse am 9. Oktober 1875 wurden von jedem Anteilseigner 50 Mark eingezahlt.

Die Satzung der Sparkasse

In der Satzung der Sparkasse hiess es: »Es ist der Zweck der Kasse, der Bevölkerung in Flensborg und namentlich auch in den Landgebieten um Flensborg die einfachste Möglichkeit zu bieten, kleinere Summen zu sparen, wie auch Darlehen für kürzere oder längere Zeit aufzunehmen«. Weiter hiess es darin unter anderem: »Einlagen von 1 - 10.000 Mark werden auf einem Buch von der gleichen Person entgegengenommen. Einzahlungen von 300 Mark und darüber müssen in der Regel 14 Tage vorher angemeldet werden. Einlagen, die über einen Monat festgelegt haben, werden bis auf weiteres mit 4 % p.a. verzinst und zwar vom 1. oder 15. eines jeden Monats. Zinsgutschriften erfolgen am 1.5. und 1.11. eines jeden Jahres. Für das Sparbuch sind 40 Pfennig zu zahlen. Beträge bis zu 50 Mark können sofort abgehoben werden. Bei grösseren Beträgen ist eine Kündigungsfrist von 4 Wochen, bei Beträgen von 1000 Mark und mehr eine solche von 3 Monaten einzuhalten. Die Direktion kann ihrerseits die Einlagen mit den gleichen Fristen kündigen. Für Hypothekendarlehen werden zur-

zeit 4½ % und für Darlehen gegen Pfandbriefe oder Wechsel 5 % Zinsen berechnet.

Der Vorstand (auch Direktion genannt) besteht aus 7 Personen, die auf jeweils vier Jahre aus dem Kreis der Anteilseigner gewählt werden.

Die Direktion wählt einen Vorsitzenden und bestellt einen bezahlten Buchhalter. Die Sparkasse soll ihren Sitz in Flensburg haben und soll jeden Sonnabend von 14 - 16 Uhr geöffnet sein. Der Vorsitzende, zwei Vorstandsmitglieder und der Buchhalter sollen zu dieser Zeit anwesend sein«.

Aus der Satzung kann weiter erwähnt werden, »dass der Kassenbestand 600 Mark nicht übersteigen soll, sofern nicht bevorstehende Auszahlungen dieses erforderlich machen. Die übrigen Mittel sollen vom Vorstand nutzbringend angelegt werden durch Ausleihungen gegen Grundpfandrechte, durch Anlage in königlichen Obligationen, Bankaktien und anderen Wertpapieren oder durch Darlehensgewährung gegen Hinterlegung solcher Papiere oder gegen Stellung von Bürgschaften, falls zwei Bürgen, die vom Vorstand als kreditwürdig angesehen werden, benannt werden können. Gegen Bürgschaften dürfen nur Darlehen bis zu 2.000 Mark gewährt werden, gegen Verpfändung von Wertpapieren nur Beträge bis zu 2/3 des Handelswertes derselben. Grössere Kredite müssen dem Gesamtvorstand vorgelegt und mit mindestens fünf Stimmen genehmigt werden. Hypothekendarlehen dürfen die Hälfte des Grundstückswertes nicht übersteigen. Der jährliche Überschuss der Sparkasse soll den Reserven zugeführt werden, bis diese die Höhe des haftenden Kapitals ausmachen. Danach kann der Vorstand 1/3 des Jahresüberschusses für gemeinnützige Zwecke verwenden«.

Der Start der »Spare- og Laanekasse« und ihre weitere Entwicklung

Zum ersten Vorstandsvorsitzenden wurde Gustav Johannsen, Flensburg, gewählt. Das erste Geschäftslokal befand sich im 1. Stock des Hauses Grosse Str. 542 (dem jetzigen Gebäude Norderstr. 11-13). Dieses Gewese gehörte Mathias Johannes Schmidt, der gleichzeitig als

Buchhalter angestellt wurde. Er stellte der Sparkasse ein Zimmer seiner Wohnung zur Verfügung.

Konkrete Angaben über den anfänglichen Kundenkreis liegen nicht vor. Doch zehn Jahre später eingeführte Darlehensprotokolle deuten darauf hin, dass der Kundenkreis von Anbeginn aus Landwirten und Kaufleuten und ihren Angestellten aus Flensburg und Umgebung bestand und aus Personen, die ihren Wohnsitz nördlich der Königsau bis hinauf nach Kopenhagen hatten. Die frühere Bindung Flensburgs an das dänische Königreich spiegelt sich hierin wider.

Ab 1891 wurden die Kassenstunden auch auf die Zeit von 10 - 12 Uhr sonnabends ausgedehnt. Gleichzeitig wurde vom Buchhalter ein Schild an der Kontortür angebracht mit Angaben darüber, zu welcher Zeit er eine weitere Stunde vormittags an den übrigen Werktagen anzutreffen war. Erst ab 1900 war die Kasse werktags von 10 - 12 und 15 - 18 Uhr für den Kundenverkehr geöffnet.

Im Dezember 1887 wurde der Sparkasse das Gebäude Norderstr. 11-13 zum Kauf angeboten. Dieses Angebot wurde zunächst abgelehnt. Aber im September 1895 wurde der Kaufvertrag mit dem Buchhalter M. J. Schmidt abgeschlossen. Der Kaufpreis betrug 120.000 Mark. Gleichzeitig wurde von Schmidt ein weiteres Anwesen, Glücksburger Strasse 52, übernommen. Schmidts langanhaltende Krankheit und ihre Folgen bewirkten seinen Rücktritt. Als sein Nachfolger wurde der Buchhalter Christian Schmidt angestellt.

Die Umbildung zur GmbH

Mit dem Jahr 1900 trat ein neues Bürgerliches Gesetzbuch in Kraft und neue Richtlinien für Sparkassen wurden damit erlassen. Alle Sparkassen mussten sich nun der öffentlichen Aufsicht und Kontrolle unterstellen, was bisher für private Sparkassen nicht erforderlich war. Diese Verordnungen boten keine lichten Ausblicke für die Sparkassen des dänischen Bevölkerungsteils in Nordschleswig und Flensburg. Im Jahre 1899 wurde eine Anzahl Sitzungen der politischen Persönlichkeiten des Gebietes abgehalten. Man fand eine Lösung, die darauf hin-

auslief, die Sparkassen in Gesellschaften mit beschränkter Haftung umzuwandeln, wodurch das Fortbestehen der Sparkassen als private und unabhängige Gesellschaften gewährleistet war. Spare- og Laanekassen for Flensborg og Omegn wurde wie auch andere Sparkassen in Nordschleswig mit Wirkung vom 1. Januar 1900 in eine GmbH umgewandelt.

Vorsitzender des Vorstandes von insgesamt fünf Personen, der von 33 Garanten der früheren Sparkasse gewählt wurde, wurde wiederum der Reichstagsabgeordnete Gustav Johannsen. Die 33 Garanten oder Gewährsträger wurden nun Gesellschafter der neuen GmbH mit Gesellschaftsanteilen von je 1000 Mark. Das Gesellschaftskapital betrug somit 33.000 Mark. Die Satzung wurde dem neuen Recht angepasst. Bemerkenswert ist die Bestimmung, dass Geschäftsanteile wohl im Erbwege erworben aber nur mit Zustimmung der Geschäftsführung und im Zweifelsfalle mit Zustimmung der Gesellschafterversammlung veräußert werden konnten.

In der ersten Sitzung der Geschäftsleitung wurde der bisherige Buchhalter der Sparkasse Chr. Schmidt als Buchhalter in die GmbH übernommen. Der Vertrag enthielt für ihn viele Pflichten und wenige Rechte.

Gustav Johannsen blieb bis zu seinem Tode, der ein gutes Jahr später erfolgte, Geschäftsführer. Sein Nachfolger wurde Essigfabrikant F. A. Jürgensen, Flensburg.

Die zahlenmässige Entwicklung bis 1912

Bis 1893 wuchs die Geschäftstätigkeit der Sparkasse stetig. In der ersten noch vorliegenden Bilanz von 1893 wurde eine Bilanzsumme von ca. 1,1 Millionen Mark ausgewiesen mit Einlagen in ungefähr gleicher Höhe und Ausleihungen von ca. 1 Million Mark. Das Eigenkapital betrug 30.000 Mark.

Im Laufe der nächsten 20 Jahre veränderte sich die Bilanzsumme verhältnismässig wenig. Im Durchschnitt der Jahre waren die Zahlen rückläufig. Durch erhöhte Abschreibungen auf Aussenstände, die man

absichtlich vorgenommen hatte, um die neue Gesellschaft nicht mit Risiken zu belasten, war das Eigenkapital jedoch aufgezehrt, so dass neues Kapital zugeführt werden musste. Die GmbH startete mit einem Eigenkapital von 33.000 Mark und Reserven von 500 Mark. Die Reserven wuchsen stetig und beliefen sich 1912 auf 20.000 Mark.

Die Zeit seit 1913 bis zur Umbildung

In der Gesellschafterversammlung 1913 wurde Buchhalter Wilhelm Lieb, Flensburg, anstelle des gerade verstorbenen Geschäftsführers F. A. Jürgensen in die Geschäftsleitung berufen. Es ist anzunehmen, dass er aufgrund seiner Ausbildung als Buchhalter mehr und mehr die praktische Geschäftsführung übernahm. In den fünf Jahren seiner Amtszeit entwickelte sich die Sparkasse bedeutend. Die Bilanzsumme stieg auf 2,8 Millionen Mark, Einlagen und Ausleihungen entsprechend auf 2,7 bzw. 2,2 Millionen Mark. Jedes Jahr konnten den Reserven 1000 Mark zugeführt werden, so dass das Eigenkapital auf 59.000 Mark wuchs. Dies muss als gutes Resultat bezeichnet werden, wenn man bedenkt, dass Europa in diesen Jahren vom Weltkrieg erschüttert wurde. In der Festschrift zum 50. Jubiläum im Jahre 1925 wurde auch hervorgehoben, dass Lieb mit seltener Aufopferung und nie erlahmender Energie seine ganze Persönlichkeit dem Wohl der Sparkasse widmete und es ihm zu verdanken sei, dass die Sparkasse die Kriegsjahre ohne Minderung ihrer Geschäftstätigkeit und ohne nennenswerte Verluste durchstehen konnte.

Nach dem Tode Lieb's im Jahre 1919 beschloss die Gesellschafterversammlung den zu der Zeit tätigen Buchhalter Peter Nissen zum Geschäftsführer zu bestellen. 1923 wurde die aus 5 Personen bestehende Geschäftsleitung aufgelöst und Peter Nissen zum Direktor ernannt. In der ersten Sitzung des anschließen gewählten Aufsichtsrates im April 1923 wurden Hofbesitzer Peter Budach, Hornholz, zum Vorsitzenden und Kornhändler Herluf Jensen zum stellvertretenden Vorsitzenden des Aufsichtsrates gewählt. Inzwischen war auch die Zahl der Mitarbeiter um einige Kräfte erweitert worden.

Wie überall nahm die Entwicklung im Anfang der 20er Jahre einen hektischen Verlauf. Die Zahlen nahmen mit fortschreitender Inflation astronomische Grössen an, um nach Einführung der Rentenmark im Jahre 1923 auf wenige Tausend Mark zu schrumpfen. Es heisst in den damaligen Berichten, dass »durch äusserst vorsichtige Geschäftsführung verbunden mit äusserster Sparsamkeit in der Verwaltung vermieden wurde, dass in der Inflationszeit Verluste entstanden«.

Zu dieser Zeit wurde auch der Firmenname in »Spare- og Laanekassen GmbH, Flensborg«, geändert. Inzwischen waren die Geschäftsräume in der Norderstrasse 11-13 zu klein geworden. Man erweiterte zunächst die Räume im 1. Stock und zog 1923 in das Erdgeschoss in grosse und praktische Geschäftsräume um.

Dies und das aus den alten Akten

Der erste Telefonanschluss erfolgte im Jahre 1914. 1916 wurde das Gebäude Norderstr. 11 - 13 an das Elektrizitätsnetz angeschlossen. Im Gewese Glücksburger Str. 52 nahm man bauliche Veränderungen vor. Dies alles »verschlang« 4.000 Mark des Gewinns. 1920 schaffte man die erste Schreibmaschine an. Im Oktober 1923 übernahm man von W. Seligmann eine Wechselstube in der Grossen Strasse im Gebäude von »Flensborg Avis«. Diese Wechselstube bestand bis zum Ende der dreissiger Jahre. Als der zweite Weltkrieg ausbrach und der Grenzverkehr zum Erliegen kam, wurde sie aufgelöst.

Auf dem Wege zu einer Bank

Im Jahre 1925 geriet die damalige »Flensburger Volksbank«, deren Kundenkreis hauptsächlich aus dem dänischgesinnten Teil der Bevölkerung bestand, in Zahlungsschwierigkeiten und musste liquidieren. Auf der Gesellschafterversammlung der Spare- og Laanekasse im Februar 1926 wurde von interessierter Seite der Vorschlag unterbreitet, die Gründung einer neuen Bank zu erwägen. Bereits einen Mo-

nat später wurde eine ausserordentliche Gesellschafterversammlung einberufen, in der nach längeren Beratungen beschlossen wurde, die Umbildung der Sparkasse in eine Aktiengesellschaft vorzunehmen und zwar in der Form, dass die Spare- og Laanekasse GmbH mit allen Aktiven und Passiven in die neuzugründende Bank aufgehen sollte. Geschäftsleitung und Angestellte waren von der neuen Bank zu ihren bisherigen Anstellungsbedingungen zu übernehmen. Die Gesellschafter der Sparkasse erhielten für je 300 Mark Gesellschaftsanteile 1000 Mark Aktien der Bank. Das neue Unternehmen sollte den Namen »Nordbank AG« erhalten. Aufgrund des Einspruchs der »Norddeutschen Bank« in Hamburg, die als Telegrammanschrift die Bezeichnung »Nordbank« führte, musste ein anderer Firmenname gefunden werden und man einigte sich, das neue Institut »Union-Bank Aktiengesellschaft« zu nennen.

Die wirtschaftliche Lage war weder in Deutschland noch in Dänemark gut. Man sah es daher als unmöglich an, 250.000 bis 300.000 Mark Aktien im dänischen Bevölkerungsteil unterzubringen. Es musste daher der Versuch unternommen werden, in Dänemark Zeichner für die neuen Aktien zu gewinnen. Durch die bestehenden Kontakte mit Bankdirektor Chr. Hübbe von der Haderslev Bank, deren Satzung als Vorlage für die Satzung der Union-Bank herangezogen wurde, und Rechtsanwalt Johannes Andersen in Haderslev wurden Banken und Sparkassen in Dänemark angesprochen. Kaufmann Cornelius Hansen und Redakteur Ernst Christiansen bemühten sich auf anderer Ebene in gleicher Weise. Am 24. August 1926 lagen Zeichnungszusagen über 270.000 Mark vor. Die Gründungsversammlung konnte daher am 28. August 1926 stattfinden.

Der erste Aufsichtsrat bestand aus:

Hofbesitzer P. Budach, Hornholz (Vorsitzender)

Seifenfabrikant Johannes Clausen, Flensburg

(zweiter Vorsitzender)

Hofbesitzer Jørgen Søgaard, Jarplund

Hofbesitzer Jacob Jepsen, Vejbæk

Weinhändler Andreas M. C. Holst, Flensburg

Architekt Andreas Dall, Flensburg
Bankdirektor Jacob Petersen, Vejle
Advokat Johannes Andersen, Haderslev
Tierarzt Richard Kold-Christensen, Gråsten.

Der Aufsichtsrat wählte Herrn Peter Nissen und aus dem Kaufmannstand Herrn Cornelius Hansen in den Vorstand der Bank.

In den Geschäftsräumen der Sparkasse in der Norderstrasse 11-13 verblieb die Union-Bank AG nur kaum zwei Jahre, da sich die räumlichen Verhältnisse als zu beengt erwiesen. Am 1. November 1928 schloss man mit dem Liquidator der früheren Flensburger Volksbank einen Kaufvertrag über das Gewese Südermarkt 12-14, das zum Preis von 81.000 Goldmark erworben wurde, hiervon galten 11.000 Goldmark als Kaufpreis für das Inventar. Man konnte nun am 15. Dezember 1928 moderne und praktische Geschäftsräume in zentraler Lage der Stadt beziehen.

Danmarks Nationalbank und die Union-Bank AG

Seit 1844 hatte Danmarks Nationalbank wie erwähnt eine Filiale («Filibanken») in Flensburg unterhalten, deren Geschäfte jedoch in den 30er Jahren mehr und mehr zurückgingen. Nationalbankdirektor C. V. Bramsnæs und das übrige Direktorium in Kopenhagen kamen allmählich zu dem Entschluss, die Filiale zum einen oder anderen Zeitpunkt aufzugeben. Allmählich waren vom Naziregime so viele Anforderungen gestellt worden, zuletzt noch das Verlangen, die Filialbank müsse sich dem deutschen Bankenverband anschliessen, dass Kopenhagen nun endgültig entschied, die Filiale zu schliessen. Nationalbankdirektor Bramsnæs und Direktor A. Halberg von der Filialbank wandten sich an die Union-Bank mit der Anregung, als Ausgleich für die Schliessung der dänischen Nationalbank-Filiale die Union-Bank zu einer bedeutenderen dänischen Bank zu machen, indem man ihr mehr Kapital und eine bessere Belegenheit in der Stadt verschaffte. Der Vorschlag wurde dem Aufsichtsrat im November 1938 in Form einer Anfrage vorgelegt, ob die Union-Bank bereit sei, das in

der Filialbank arbeitende Kapital zu übernehmen. Gleichzeitig sah man es als wünschenswert an, das Aktienkapital der Bank von 270.000,- auf 500.000,- Reichsmark aufzustocken, wobei Danmarks Nationalbank sich bereit erklärte, 230.000 Reichsmark Aktien zu zeichnen. Schliesslich sollte die Union-Bank ihre Geschäftslokale in die Grosse Str. 2, dem bisherigen Sitz der Filialbank, verlegen, nachdem das Gebäude zweckdienlich umgebaut sei. Der Vorschlag wurde eingehend beraten. Bezüglich der Kapitalerhöhung hatte man Bedenken, mit dem vorhandenen Geschäftsvolumen eine Dividende auf das erhöhte Kapital erwirtschaften zu können. Eine für beide Teile befriedigende Lösung sollte jedoch angestrebt werden. Der Aufsichtsrat erteilte dem Vorstand Vollmacht, die Verhandlungen fortzusetzen.

In der Verhandlung mit der Nationalbank im März 1939 einigte man sich dahin:

- »1. Die Union-Bank übernimmt die Ausleihungen und sonstigen Aktiven der Filialbank (ca. 600.000,- Reichsmark) als Einlage zu einem festgelegten Zinssatz.
2. Die Filialbank nimmt einen Umbau ihres Bankgebäudes Grosse Str. 2 vor und überlässt es hiernach der Union-Bank zum Buchwert von ca. 25.000 Reichsmark zuzüglich der Umbaukosten, insgesamt zu mindestens 100.000 Reichsmark.
3. Die Nationalbank erklärt sich bereit, 230.000 Reichsmark des erhöhten Aktienkapitals zu zeichnen, sofern der Gesetzgeber das Aktienkapital für bestehende Gesellschaften auf einen Mindestbetrag von einer halben Million Reichsmark festsetzen sollte«.

Diese Bedingungen erhielten die Zustimmung des Aufsichtsrats. Als bald wurde der Umbau begonnen. Das dort bestehende Textilgeschäft und das Gemüsegeschäft wurden geschlossen. Im ganzen Erdgeschoss entstanden Geschäftsräume für die Bank. Im 1. Stock wurden Büroräume für Rechtsanwalt Chr. Ravn und im 2. Stock eine Wohnung für Direktor Peter Nissen eingerichtet. Die Bauarbeiten schritten nur langsam fort, denn während derselben brach der Krieg aus. Das Arbeitsamt hatte die Genehmigung zur Durchführung der Arbeiten unter der Bedingung erteilt, dass Arbeitskräfte aus Däne-

mark beschafft würden. Dies änderte sich offenbar nach weiteren Verhandlungen, denn der Umbau wurde überwiegend von Flensburger Handwerkern ausgeführt. Verschiedene Materialien wie zum Beispiel Eisen mussten jedoch aus Dänemark eingeführt werden. Nach letzten Schwierigkeiten konnte der Umzug am 9. Dezember 1940 erfolgen. Der Kaufvertrag wurde jedoch erst am 15. Dezember 1941 ausgefertigt. Der Kaufpreis wurde auf insgesamt 150.000 Reichsmark festgesetzt. Die Filialbank wurde Ende 1941 im Handelsregister gelöscht.

Die Union-Bank nach dem zweiten Weltkrieg

Wie in den Vereinbarungen mit Spare- og Laanekassen festgelegt, blieb Hofbesitzer Peter Budach, Hornholz, Aufsichtsratsvorsitzender während der ersten zehn Jahre. 1937 trat Kaufmann Cornelius Hansen aus dem Vorstand aus und übernahm den Vorsitz im Aufsichtsrat, während Peter Nissen zum alleinigen Direktor ernannt wurde.

Diese beiden Männer führten die Bank durch die schweren Jahre der Vorkriegs- und Kriegszeit. Die Bank setzte ihr zahlenmässiges Wachstum während der Kriegsjahre fort. In den Protokollen findet der Krieg nur andeutungsweise einen Niederschlag. So ergibt sich daraus u.a., dass es aufgrund der damaligen Gesetze im Jahre 1944 untersagt war, Hauptversammlungen abzuhalten. Aufsichtsrat und Vorstand mussten in eigener Verantwortung die Jahresabschlüsse bestätigen. Der Umstand, dass die angesehene Hamburger Revisionsgesellschaft Treuverkehr AG die Jahresabschlüsse der Bank seit 1930 prüfte, hat sicher dazu beigetragen, dass während der Vorkriegs- und Kriegsjahre seitens der zuständigen Behörden keinerlei Beanstandungen der Jahresabschlüsse der Bank erfolgten. Die Treuverkehr AG ist auch heute noch als Revisionsgesellschaft für die Bank tätig.

Die Währungsreform im Jahre 1948 führte für Leitung und Angestellte eine ausserordentliche Belastung mit sich. Erst 1951 konnte eine Hauptversammlung abgehalten und die Umstellungsrechnung vorgelegt werden.

Mitten in den Umstellungsarbeiten starb Direktor Peter Nissen im November 1950. Ein über dreissig Jahre währendes aufreibendes Wirken zum Wohle der früheren Sparkasse und der Bank fand damit ein Ende. Die Union-Bank ist ihm aufrichtigen Dank schuldig.

Zum Nachfolger von Peter Nissen wurden vom Aufsichtsrat Prokurist Christian Schütt und Bankbevollmächtigter Johan Wrang berufen. Nach der Währungsreform musste die Bank praktisch einen neuen Anfang finden. Das Eigenkapital war durch den Währungsschnitt von 470.000 Reichsmark (Aktienkapital und Reserven) auf 75.600 Deutsche Mark Aktienkapital und gut 1.000 DM Reserven geschrumpft. Es musste etwas unternommen werden. Anfang 1951 beriet ein Kreis von Freunden und Aktionären der Bank erforderliche Massnahmen. Direktor Anker Nissen von der Graasten Bank vertrat die Ansicht, dass das Aktienkapital sofort auf DM 300.000 erhöht werden müsse, da es sich als schwierig erwiesen hatte, mit dem verbliebenen geringen Kapital erfolgreich zu arbeiten. Unter den Flensburgern bezweifelte man, ob in Anbetracht der Schwere der Zeit ein so hoher Betrag aufgebracht werden könne. Unter anderen war der damalige Stadtpräsident Grosskaufmann I. C. Möller skeptisch. Als Antwort auf seine Bedenken sagte Direktor Nissen von der Graasten Bank: »Wenn Sie die ersten 5.000 DM Aktien zeichnen, zeichne ich die nächsten 5.000 DM«. Damit war die Zeichnung praktisch angelaufen. Direktor Anker Nissen richtete in einer Versammlung im Mai 1951 einen Appell an die dänischen Provinzbanken, sich an der Zeichnung zu beteiligen. Auch die dänischen Grossbanken konnten zur Teilnahme bewegt werden. Danmarks Nationalbank erteilte bereitwillig Instituten und Privatpersonen die devisenrechtliche Genehmigung zur Zeichnung. Nach energischem Einsatz besonders seitens der Leitung der Graasten Bank konnte die Kapitalerhöhung im Dezember 1951 mit Erfolg abgeschlossen werden. Es handelte sich um eine der ersten Kapitalerhöhungen im Bankenbereich in der Bundesrepublik nach dem Kriege. Das erhöhte Kapital gab der Bank weiteren Auftrieb. Bilanzsumme und Umsatz wuchsen und bereits zwei Jahre später, im Jahre 1953, mussten die Geschäftsräume erstmalig erwei-

tert werden. Zwei Zimmer einer nach hinten gelegenen Wohnung wurden in die Bankräume einbezogen und damit Raum für die Maschinenbuchhaltung geschaffen.

Im März 1952 trat ein neues Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer in Kraft, wonach zwei Arbeitnehmervertreter in den Aufsichtsrat zu entsenden waren. Die Einzelheiten des Gesetzes waren jedoch zunächst noch unklar. Erst 1955 traten Franz Pinn und Otto Christiansen (heute beide Vorstandsmitglieder) als Arbeitnehmervertreter in den Aufsichtsrat ein.

Auf der Hauptversammlung 1955 schied der langjährige Aufsichtsratsvorsitzende Kaufmann Cornelius Hansen aus gesundheitlichen Gründen aus dem Aufsichtsrat aus. Er verstarb am 21. Oktober desselben Jahres. In einem Nachruf wurde sein verdienstvolles Wirken für die Bank durch Dank und Anerkennung gewürdigt. Kaufmann Jep Clausen wurde zum neuen Vorsitzenden gewählt.

Die 2. und 3. Kapitalerhöhung

Die Geschäftsentwicklung machte weitere Kapitalerhöhungen notwendig. 1956 wurde das Aktienkapital von 300.000 auf 600.000 und im Jahre 1965 von 600.000 auf 1.200.000 DM aufgestockt. Die Graasten Bank, deren Direktor Anker Nissen seit der letzten Kapitalerhöhung Mitglied des Aufsichtsrats und seit 1955 dessen stellvertretender Vorsitzender war, konnte wieder unsere Aktionäre in Dänemark für die Zeichnung neuer Aktien gewinnen. Zu erwähnen ist, dass sich bei der letzten Kapitalerhöhung eine Überzeichnung ergab, so dass nicht alle Zeichnungswünsche befriedigt werden konnten. Nach erfolgter Durchführung zeigte sich, dass die Anzahl der Aktionäre nördlich und südlich der Grenze fast genau gleich gross war.

Auch diese Kapitalerhöhungen erwiesen sich als nützlich. Die Bank setzte ihre stete Aufwärtsentwicklung fort. 1961 mussten die Geschäftsräume erneut erweitert werden. Im März 1964 wurde das Nachbargrundstück Grosse Str. 4 vom Liquidator des Südschleswigschen Verlags »Der Schleswiger« für 450.000 DM erworben. In den Jahren

1967/68 erfolgte durch einen grösseren Umbau abermals eine Erweiterung der Geschäftsräume.

In der Hauptversammlung 1959 schied Kaufmann Jep Clausen als Vorsitzender des Aufsichtsrats aus. Zum neuen Vorsitzenden wurde Kaufmann Carl Peetz gewählt, stellvertretender Vorsitzender wurde gleichzeitig Bürgermeister Dr. jur. Helmuth Christensen.

Eine weitere personelle Veränderung in der Leitung der Bank erfolgte im Herbst 1964 nach dem plötzlichen Tode von Bankdirektor Johan Wrang. Hiernach wurden Prokurist Franz Pinn und Bankbevollmächtigter Otto Christiansen in den Vorstand berufen. Direktor Schütt wurde gleichzeitig Vorsitzender des Vorstandes.

Nach dem zweiten Weltkrieg setzte für die Bank unter der Leitung von Direktor Schütt und Direktor Wrang eine starke Aufwärtsbewegung ein. Sie entwickelte sich zu einem modernen Geldinstitut mit allen Dienstleistungsangeboten, die eine Bank ihren Kunden heute in einer schnell expandierenden Gesellschaft zu bieten hat. Trotz Errichtung des gemeinsamen Marktes im Jahre 1957 wies unsere Geschäftstätigkeit mit Dänemark eine ständige Ausweitung auf. Auch in unserer Stadt konnte unser Kundenkreis erweitert werden.

Eröffnung einer Zweigstelle in Harrislee

Bei fortschreitender Vergrößerung des Geschäftsumfanges konnte am 12. Januar 1968 eine Zweigstelle in Harrislee in einem zu diesem Zweck von der Bank errichteten Gebäude in der Süderstrasse 89 gegenüber dem Rathaus eröffnet werden. Im Erdgeschoss wurden ausser den Bankräumen auch Kontorräume für »Slesvigsk Kreditforening« eingerichtet, dessen Geschäftsführer gleichzeitig als Leiter der Zweigstelle angestellt wurde. Die Zweigstelle entwickelte sich langsam aber stetig. Aufgrund der guten Parkmöglichkeiten auf unserem Gelände in Harrislee benutzen besonders seit 1974 auch manche unserer städtischen Kunden unsere Zweigstelle, nachdem die Grosse Strasse zum Fussgängerbereich erklärt wurde.

Aus den letzten Jahren

Nach langen Jahren treuer Dienste, zuerst in der Spare- og Laanekasse und dann in der Union-Bank, zog Bankdirektor Christian Schütt sich im Alter von 70 Jahren mit Ausgang des Jahres 1970 in den Ruhestand zurück.

Zu seinem Nachfolger bestellte der Aufsichtsrat den Bankbevollmächtigten Hans Erik Hansen aus Roskilde.

Mit dem Eintritt Dänemarks in die EG am 1. Januar 1973 haben wir uns verstärkt bemüht, ein natürliches Bindeglied für die dänische Wirtschaft auf ihrem Wege in den grossen und interessanten Markt des Nachbarlandes zu werden.

Im Frühjahr 1974 übernahm Bürgermeister Dr. jur. Helmuth Christensen den Vorsitz im Aufsichtsrat, während Kaufmann Carl Peetz, der sich nach fünfzehnjährigem Vorsitz aus Altersgründen zu entlasten wünschte, nun als stellvertretender Vorsitzender fungiert.

Nach zeitweiliger starker Verkehrsbehinderung in der Grossen Strasse durch ständige Tiefbauarbeiten, bietet diese sich im Jubiläumsjahr als lebhaft benutzte Fussgängerstrasse dar. Leider sind die Parkplätze, die 1968 im Hofe der Bank eingerichtet wurden, zurzeit für unsere Kunden gesperrt. Es besteht jedoch einige Hoffnung, dass in näherer Zukunft die Möglichkeit der Ein- und Ausfahrt von den Norderhofenden her geschaffen wird.

Unser Hinweis auf das Jubiläumsjahr begann im Frühjahr mit der Auszahlung eines Jubiläumsbonus von 10 % für unsere Aktionäre.

In den Bankräumen wurden Verschönerungen vorgenommen und schliesslich konnten Ende Mai im ersten Stock durch Umbau entstandene ansprechende neue Räume für die Kreditabteilung, den Vorstand und Aufsichtsrat in Gebrauch genommen werden.

Eine Wendeltreppe verbindet die bestehenden Geschäftsräume im Erdgeschoss mit den neu eingerichteten. Somit erstrecken sich unsere Geschäftsräume heute auch auf die Lokalitäten, in denen die Filialbank seinerzeit fast 100 Jahre lang zuhause war.

Union-Bank

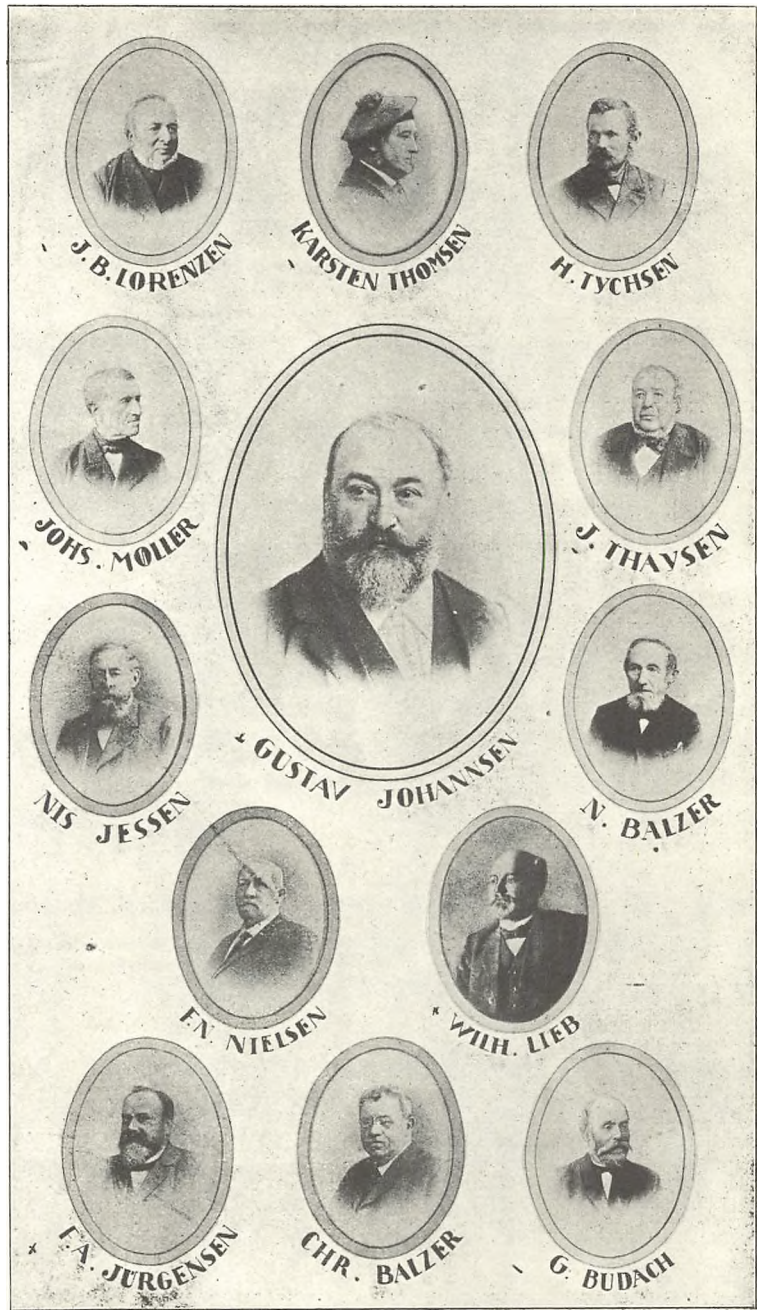
Ausblick in die Zukunft

Die vorausschauenden Pläne von Nationalbankdirektor Bramsnæs, der Union-Bank zu grösserer Bedeutung zu verhelfen, haben sich als richtig erwiesen. Die zentrale Lage und die besondere Struktur der Union-Bank mit breiten Berührungsflächen nördlich und südlich der Grenze haben dazu beigetragen, dass wir heute trotz ständig gewachsener Konkurrenz inmitten der jetzt am Ort bestehenden 14 Kreditinstitute unsere Stellung in der Stadt festigen und ausbauen konnten. Auf der Grundlage beider Sprachen werden wir uns auch künftig als lebendiger Faktor im Grenzland behaupten können.

Spare- og Lånekassen 1875-1927

Bestyrelse/Direktion

- 1875-1901 Rigsdagsmand og husejer Gustav Johannsen,
Flensborg, *formand*
- 1875-1899 Købmand Jes Thaysen, Slukefter,
fung. formand
- 1875-1898 Kro- og gårdejer Karsten Thomsen, Frøslev
- 1875-1904 Privatier G. Budach, Prinsensgård
- 1875-1910 Gårdejer Johs. Møller, Harreslev
- 1875-1896 Gårdejer J. B. Lorenzen, Frydendal
- 1875-1897 Privatier Nikolaj Balzer, Flensborg
- 1889-1920 Gårdejer Hans Tychsen, Frøslev
- 1897-1922 Gårdejer J. B. Jepsen, Vejbæk
- 1897-1900 Rentier J. Jessen, Flensborg
- 1902-1912 Eddikefabrikant F. A. Jürgensen, Flensborg
formand
- 1905-1922 Gårdejer Peter Budach, Hornskov
- 1910-1922 Gårdejer Nis Jessen, Harreslev
- 1913-1918 Direktør Wilhelm Lieb, Flensborg
formand
- 1920-1922 Gårdejer Carsten Gregersen, Frøslev
- 1919-1927 Direktør Peter Nissen, Flensborg
formand

*Fra Sparekassens
50 års jubilæumsskrift*

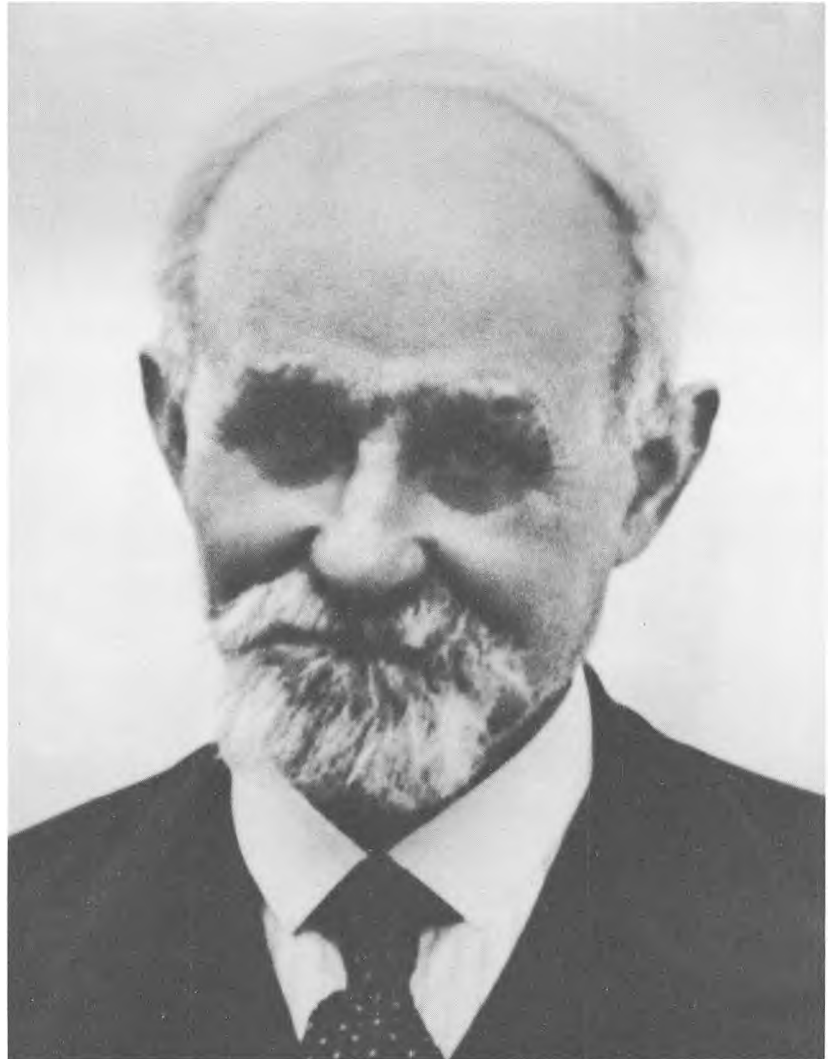
Tillidsmænd

- 1885-1897 Rentier J. Jessen, Flensborg
1885-1897 Vinhandler A. E. Colding, Flensborg
1903-1906
1885-1895 Rentier C. N. Steen, Flensborg
1897-1903
1885-1916 Restauratør H. Zoega, Flensborg
1895-1901 Eddikefabrikant F. A. Jürgensen, Flensborg
1897-1910 Vinhandler Chr. Bräundle, Flensborg
1902-1908 Privatier Nikolaj Balzer, Flensborg
1906-1907 Privatier H. Drehsen, Flensborg
1910-1922 Kaptajn J. N. Nielsen, Flensborg
1910-1923 Guldsmed Chr. Balzer, Flensborg

Tilsynsråd

- 1923-1927 Gårdejer Peter Budach, Hornskov
formand
1923-1927 Kornhandler Herluf Jensen, Flensborg
næstformand
1923-1927 Gårdejer Carsten Gregersen, Frøslev
1923-1924 Gårdejer Nis Jessen, Harreslev
1923-1924 Kaptajn J. N. Nielsen, Flensborg
1923-1924 Guldsmed Chr. Balzer, Flensborg
1923-1927 Gårdejer J. B. Jepsen, Vejlbæk
1924-1927 Gårdejer Jørgen Søgård, Jaruplund

Union-Bank

*Peter Budach,
1923-1947*

Union-Bank

*Cornelius Hansen,
1927-1955*

Union-Bank

*Jep Clausen,
1934-1959*

Union-Bank A/S

1927-1975

Tilsynsråd

- 1927-1947 Gårdejer Peter Budach, Hornskov
formand 1927-1937
- 1927-1928 Fabrikant Johs. Clausen, Flensborg
næstformand
- 1927-1955 Advokat Johs. Andersen, Haderslev
- 1927-1947 Overdyrlæge Richard Kold-Christensen,
Gråsten
- 1927-1937 Bankdirektør Jacob Petersen, Vejle
- 1927-1938 Gårdejer og fhv. sognerådsformand J. B.
Jepsen, Vejbæk
- 1927-1932 Arkitekt Andreas Dall, Flensborg
- 1927-1932 Gårdejer Jørgen Søgård, Jaruplund
- 1927-1954 Vinhandler Andreas M. C. Holst, Flensborg
næstformand 1929
- 1929-1933 Grosserer Niels Uldall, Flensborg
- 1932-1944 Skibsreder Hans Festersen, Flensborg
- 1932-1938 Gårdejer Marcus Cordsen, Harreslev
- 1934-1959 Købmand Jep Clausen, Flensborg
næstformand 1954-1955, formand 1955
- 1937-1955 Grosserer Cornelius Hansen, Flensborg
formand
- 1951-1970 Bankdirektør Anker Nissen, R., Gråsten
næstformand 1956-1959
- 1953- Købmand Carl Peetz, Flensborg
formand 1959-1974, næstformand 1974

- 1954-1971 Grosserer Hans Paulsen, Flensborg
1959- Borgmester, dr. jur. Helmuth Christensen,
Flensborg, *næstformand 1959-1974,*
formand 1974
1967- Grosserer Bruno Uldall, Flensborg
1967-1973 Entreprenør Carl Fr. Christiansen, Flensborg
1970- Direktør H. P. Therkelsen, Kruså
1971- Direktør, civiløkonom Olaf Jacobsen,
Flensborg
1973- Købmand Hans Paulsen, Flensborg

Valgt af personalet i.h.t. driftsforfatningsloven

- 1955-1957 Bankprokurist Franz Pinn, Flensborg
1955-1957 Bankfuldmægtig Otto Christiansen, Flensborg
1958-1960 Bankkassererske Annemarie Boller, Flensborg
1958-1963 Bankassistent Gerd Lekkat, Flensborg
1970-1972
1961-1963 Bankassistent Willy Asmussen, Flensborg
1967-
1964- Bankprokurist Bruno Kramer, Flensborg
1964-1966 Bankassistent Gerhard Schwinn, Flensborg
1967-1969 Bankfuldmægtig Alfred Kronenbitter,
Flensborg
1973- Bankfuldmægtig Walter Jensen, Flensborg

Direktion:

- 1927-1950 Bankdirektør Peter Nissen, Flensborg
1927-1937 Grosserer Cornelius Hansen, Flensborg
1951-1970 Bankdirektør Christian Schütt, Flensborg
formand 1964
1951-1964 Bankdirektør Johan Wrang, Flensborg
1964- Bankdirektør Franz Pinn, Flensborg
1964- Bankdirektør Otto Christiansen, Flensborg
1971- Bankdirektør Hans Erik Hansen, Flensborg
formand

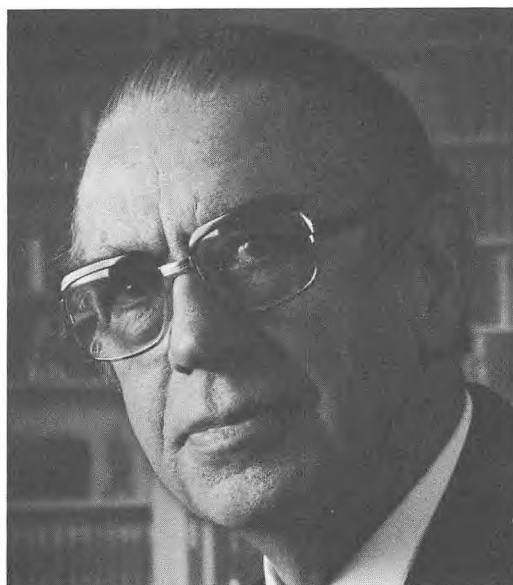
Union-Bank

Peter Nissen, 1919-1950

Johan Wrang, 1951-1964

Christian Schütt, 1951-1970

Oversigt over sparekassens virksomhed

	Kapital RMK	Reserver RMK	Samlet indskud RMK	Udlån RMK	Balance RMK	Udbytte	Total- omsætning RMK
1893	-	31.267,-	1.113.072,-	1.094.656,-	1.144.340,-	-	-
1894	-	30.000,-	1.129.725,-	1.154.202,-	1.182.371,-	-	-
1895	-	31.346,-	970.792,-	902.918,-	1.039.139,-	-	-
1896	-	33.000,-	920.463,-	797.611,-	959.463,-	-	-
1897	-	20.458,-	936.552,-	767.524,-	957.011,-	-	-
1898	-	11.788,-	910.505,-	742.759,-	922.293,-	-	-
1899	8.250,-	500,-	928.977,-	761.727,-	937.727,-	-	-
1900 (GmbH)	33.000,-	3.620,-	958.132,-	800.685,-	1.005.808,-	-	-
1901	33.000,-	4.221,-	954.250,-	793.978,-	1.002.334,-	-	-
1902	33.000,-	4.961,-	931.693,-	760.966,-	980.717,-	-	-
1903	33.000,-	7.590,-	932.806,-	762.640,-	984.855,-	-	-
1904	33.000,-	7.590,-	969.482,-	820.744,-	1.033.812,-	-	-
1905	33.000,-	9.524,-	969.272,-	864.291,-	1.144.818,-	-	-
1906	33.000,-	19.672,-	971.944,-	866.457,-	1.039.629,-	-	-
1907	33.000,-	21.024,-	943.852,-	854.399,-	1.019.430,-	-	-
1908	33.000,-	21.757,-	891.820,-	820.695,-	1.011.521,-	-	-
1909	33.000,-	22.333,-	901.036,-	775.683,-	981.436,-	-	-
1910	33.000,-	23.563,-	891.122,-	761.134,-	965.536,-	-	-
1911	33.000,-	24.176,-	960.034,-	805.701,-	1.031.215,-	-	-
1912	33.000,-	26.563,-	1.015.421,-	909.020,-	1.091.007,-	-	-
1913	33.000,-	28.205,-	1.097.981,-	988.219,-	1.174.027,-	-	-
1914	33.000,-	29.293,-	1.200.941,-	995.739,-	1.278.221,-	-	-
1915	33.000,-	30.577,-	1.430.107,-	1.230.854,-	1.512.191,-	-	-
1916	33.000,-	31.924,-	1.658.697,-	1.446.502,-	1.744.557,-	-	-
1917	33.000,-	33.825,-	2.135.201,-	1.911.301,-	2.227.824,-	-	-
1918	33.000,-	33.825,-	2.708.841,-	2.262.351,-	2.812.115,-	-	-
1919	33.000,-	37.305,-	4.369.370,-	1.698.140,-	4.503.998,-	-	-
1920	33.000,-	47.198,-	5.030.082,-	4.589.700,-	5.202.836,-	-	-
1921	33.000,-	105.000,-	6.736.675,-	6.213.278,-	6.983.606,-	-	74.029.506,-
1922	5.383.000,-	1.105.000,-	24.460.858,-	22.190.552,-	31.399.191,-	-	552.722.609,-
<i>guldmark</i>							
1923	12.000,-	8.000,-	6.593,-	9.357,-	57.578,-	-	-
1924	12.000,-	13.000,-	83.778,-	102.738,-	142.966,-	10%	-
1925	12.000,-	31.000,-	188.175,-	380.174,-	836.093,-	10%	14.195.008,-
1926	12.000,-	38.000,-	553.726,-	554.817,-	1.106.456,-	-	-

Oversigt over bankens virksomhed

	Aktiekapital RM	Reserver RM	Samlet indskud RM	Udlån RM	Balance RM	Udbytte	Total- omsætning RM
1927	270.000,-	40.000,-	711.103,-	1.286.764,-	1.400.771,-	5 %	25,6 mill.
1928	270.000,-	55.000,-	1.277.372,-	1.453.269,-	1.670.335,-	6 %	32,2 mill.
1929	270.000,-	70.000,-	1.749.274,-	1.849.353,-	2.272.726,-	7 %	36,9 mill.
1930	270.000,-	95.000,-	1.661.019,-	1.869.199,-	2.270.350,-	8 %	43,7 mill.
1931	270.000,-	105.000,-	1.300.212,-	1.499.792,-	1.963.155,-	5 %	36,7 mill.
1932	270.000,-	105.000,-	948.972,-	1.160.510,-	1.379.917,-	5 %	21,8 mill.
1933	270.000,-	110.000,-	925.527,-	1.140.418,-	1.355.029,-	4 %	18,2 mill.
1934	270.000,-	119.670,-	962.917,-	1.063.596,-	1.402.915,-	-	19,0 mill.
1935	270.000,-	124.456,-	1.002.524,-	1.047.264,-	1.452.689,-	4 %	17,9 mill.
1936	270.000,-	124.929,-	1.046.418,-	964.410,-	1.496.841,-	-	19,6 mill.
1937	270.000,-	106.973,-	985.956,-	1.009.409,-	1.438.242,-	-	21,5 mill.
1938	270.000,-	107.011,-	1.101.190,-	1.021.020,-	1.553.356,-	4 %	24,0 mill.
1939	270.000,-	107.552,-	1.888.200,-	1.351.261,-	2.332.709,-	4 %	28,0 mill.
1940	270.000,-	108.229,-	2.112.629,-	1.253.384,-	2.589.796,-	5 %	31,4 mill.
1941	270.000,-	118.964,-	2.656.447,-	900.989,-	3.134.269,-	5 %	-
1942	270.000,-	120.168,-	3.672.507,-	1.112.343,-	4.132.883,-	5 %	-
1943	270.000,-	121.198,-	4.110.681,-	765.236,-	4.591.611,-	5 %	-
1944	270.000,-	165.999,-	5.091.714,-	953.970,-	5.583.818,-	5 %	-
1945	270.000,-	175.000,-	8.687.594,-	687.852,-	9.139.842,-	-	-
1946	270.000,-	195.835,-	12.314.116,-	825.300,-	12.787.348,-	-	-
1947	270.000,-	195.835,-	14.677.328,-	868.667,-	15.178.116,-	-	-
1948	270.000,-	195.835,-	16.716.038,-	647.577,-	17.190.894,-	-	-
	DM	DM	DM	DM	DM		DM
21.6.48	75.600,-	983,-	971.900,-	61.300,-	1.241.600,-	-	-
1949/50	75.600,-	983,-	1.628.700,-	843.200,-	2.033.500,-	-	118,7 mill.
1951	300.000,-	983,-	1.949.800,-	1.104.800,-	2.543.600,-	5 % af 81.000,-	159,4 mill.
1952	300.000,-	43.200,-	2.524.300,-	1.648.100,-	3.205.000,-	5 %	163,0 mill.
1953	300.000,-	50.000,-	3.122.900,-	2.598.400,-	3.961.500,-	5 %	191,3 mill.
1954	300.000,-	60.000,-	3.496.900,-	2.801.800,-	4.458.400,-	5 %	227,8 mill.
1955	300.000,-	95.000,-	3.741.600,-	3.022.900,-	4.759.800,-	6 %	264,2 mill.
1956	600.000,-	130.000,-	4.196.100,-	3.426.000,-	5.590.000,-	8 % af 300.000,-	276,7 mill.

Oversigt over bankens virksomhed

	Aktiekapital DM	Reserver DM	Samlet indskud DM	Udlån DM	Balance DM	Udbytte	Total- Omsætning DM
1957	600.000,-	145.000,-	5.391.300,-	4.206.600,-	6.794.600,-	8 %	319,2 mill.
1958	600.000,-	180.000,-	6.694.700,-	4.944.300,-	8.146.800,-	9 %	385,8 mill.
1959	600.000,-	220.000,-	7.997.800,-	5.516.100,-	9.584.200,-	10 %	417,1 mill.
1960	600.000,-	275.000,-	8.789.800,-	6.608.900,-	10.377.300,-	10 %	492,7 mill.
1961	600.000,-	320.000,-	10.054.700,-	6.284.700,-	11.625.000,-	10 %	548,3 mill.
1962	600.000,-	385.000,-	11.164.800,-	7.231.700,-	12.840.700,-	10 %	598,6 mill.
						+ 2 % bonus	
1963	600.000,-	490.000,-	12.631.000,-	9.123.900,-	14.504.400,-	12 %	671,2 mill.
1964	600.000,-	590.000,-	14.446.700,-	9.555.300,-	16.456.500,-	12 %	706,5 mill.
1965	1.200.000,-	735.000,-	16.466.000,-	11.489.200,-	19.293.000,-	12 % af 600.000,-	784,4 mill.
1966	1.200.000,-	850.000,-	18.314.600,-	14.507.800,-	21.526.200,-	12 %	803,3 mill.
1967	1.200.000,-	960.000,-	20.899.800,-	16.462.200,-	24.258.300,-	12 %	825,0 mill.
1968	1.200.000,-	1.000.000,-	24.162.100,-	16.247.300,-	27.269.000,-	12 %	841,0 mill.
1969	1.200.000,-	1.075.000,-	26.006.100,-	17.126.500,-	29.195.700,-	12 %	958,0 mill.
1970	1.200.000,-	1.150.000,-	28.427.400,-	16.998.800,-	31.780.700,-	12 %	1.053,0 mill.
1971	1.200.000,-	1.250.000,-	31.425.300,-	21.240.900,-	35.045.600,-	12 %	1.273,0 mill.
1972	1.200.000,-	1.350.000,-	38.515.600,-	25.378.800,-	42.293.800,-	15 %	1.457,0 mill.
1973	1.200.000,-	1.500.000,-	40.698.900,-	26.368.700,-	44.818.300,-	15 %	1.628,0 mill.
1974	1.200.000,-	1.650.000,-	46.362.400,-	30.970.400,-	50.902.700,-	15 %	1.899,0 mill.
						+ 10 % jubilæums- bonus	

Union-Bank

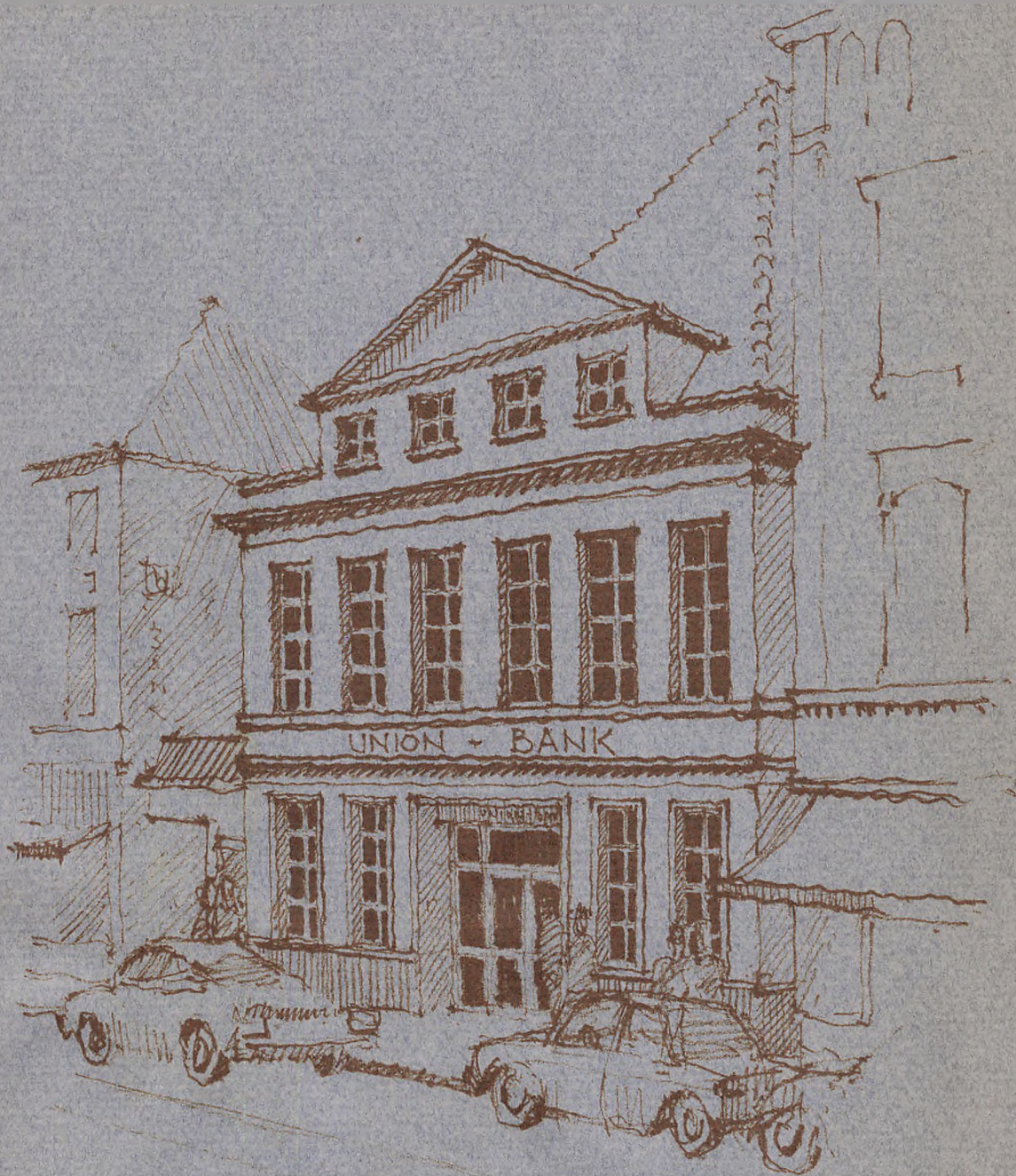

Tilsynsrådet i jubilæumsåret:

*Dr. H. Christensen, C. Peetz, H. Paulsen, H. P. Therkelsen, B. Uldall,
O. Jacobsen, B. Kramer, W. Jensen og W. Asmussen.*

*Direktionen i jubilæumsåret:
Franz Pinn, Hans Erik Hansen, Otto Christiansen*

Union-Bank. Storegade nr. 2. marts 77. 6c